

VILNIS

LIBRARY
AUG 17 1982
STATE HISTORICAL SOCIETY

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXII Nr. 16

KETVIRTADIENIS, RUGPJŪCIO [AUGUST] 5, 1982

KAINA 25 c.

KASDIEN

RODO ŠPYGA
KITOKIA ŠNEKTA
KIEK BESTINGA
KAIP PAS ŠUNIS BLUSŲ

Prez. Reagano administracija, atstovaujanti didžiųjų monopolinių korporacijų interesams, piestu stoji prieš Tarybų Sąjungos projektą iš Sibiro atvesti į Vakarų Europą dujas energijai. Mat, didžiosios JAV monopolinės korporacijos žino, jeigu Vakarų Europos šalys pradės gauti pigios energijos, tai kai kurioms joms ten gali būti riesta—rimta konkurencija.

Bet kaip atrodo, iš Vašingtono pastangų pastoti kelią dujų atvedimui niekas neišeis. Už tarybinių dujų gavimą stoji ir Vakarų Vokietijos, ir Prancūzijos, ir Italijos, ir kitų šalių interesai. Prez. Reagano draudimui neparduoti Tarybų Sąjungai vamzdžių ir kitokių įrengimų dujoms atvesti jie rodo špygą, nors ir yra supančioti Amerikos militariniais interesais.

• • •

Stai tik viena žinutė. Nežiūrint prez. Reagano skeryčiojimosi prieš dujų atvedimą, Vakarų Vokietijos "Deutsche Bank" Leningrade su Tarybų Sąjunga pasirašė sutartį, kad Vokietijos bankai parūpins Tarybų Sąjungai \$1.6 bilijono paskolą užsakymams vamzdžių dujų atvedimui į Vakarų Europą.

• • •

Turint galvoje, kad naujasis valstybės departamento sekretorius George P. Shultz iš profesijos yra biznierių ir buvęs daugnacionalinės milžiniškos korporacijos prezidentas, sunku pasakyti ant kokio kelio jis užves JAV užsienio politiką. Korporacijų valdžioje kokie varnai bebūtų vienas kitam į akį nekerta. Tačiau iš pono Shultz pirmų pasisakymų atrodo, jis šneka kitokia šneka, negu jo pirmtakas Alexander Haig.

Pavyzdžiui, Tarybų Sąjungos atžvilgiu JAV politika, jo nuomone, turi būti konstruktyvi, ne agresijos bei konfrontacijos politika, o savitarpio pasitikėjimo, vieni antriems atvirumo politika.

Bet ar jo šie žodžiai, anot žmonių posakio, "dievo ausis" pasieks, prašosi klausimas.

Dar nė vienas ekonomistas nėra nustatęs ribos tarp recesijos ir depresijos. Tačiau, kad recesija krašto ūkį artina prie depresijos, sutinka visi. Ir, girdi, kuo ilgiau trunka recesija, tuo arčiau esti depresija.

Si recesija, kurią dabar pergyvena, yra ilgiausia, kokios nebuvo nuo pat Didžiosios depresijos metų. Nedarbo didėjimo atžvilgiu, ji jau daugelyje vietų visiškai prisiartinusi prie depresijos. Flint, Mich., mieste nedarbas jau 19.8 proc., Rockford, Ill., 19.3 proc., Modesto, Cal., 18.9 proc. Decatur, Ill., 18.4 proc., ir t. t.

ŠIAULIUOSE ĮVYKO KARO VETERANŲ SUSITIKIMAS

Iškilmingas ceremonias Salduvės piliakalnio papėdėje prie monumento tarybinėms kariams.

Tarybinė liaudis šventai saugo Didžiojo Tėvynės karo kovų ir pergalių atminimą. Kartu su kitų brolišku tautų atstovais didvyriškai prieš fašistus kovėsi Lietuvos liaudies sūnūs ir dukros. Ilgą kelią Didžiojo Tėvynės karo metais nuėjo 16-osios Lietuviškosios Raudonosios vėliavos ordino Klaipėdos šaulių divizijos kariai. Šlovingus puslapius divizija į savo metraštyje įrašė mūšiuose prie Šiaulių.

Jeigu Didžiosios depresijos metais nedarbo lygis buvo 24 proc., tai kiek bestinga iki depresijos minėtuose miestuose?

• • •

Mieli "Vilnies" skaitytojai, netikėsite, kad lietuviškųjų nacionalistų (dipukų) veiksmuose "sovietų agentų" priviso tiek, kaip pas šunis blusų. Tai ne juokas, o šventa teisybė. Stai ką rašo klerikalų "Draugo" redaktorius b. kv. (Kviklys):

— Skaitant ir studijuojant I. Lesinsko liudijimą, galima gerai atsekti, kaip sovietų agentai veikia mūsų tarpe, ir skaudu darosi, kad mes leidžiame jiems laisvai veikti, kalbėti mūsų susirinkimuose, įsileidžiame juos net į centras mūsų organizacijas, partijas, tuo pačiu leisdami jiems čia mus stebėti, veikti, o kartais mes dar mokame jiems ir algas.

"Draugo" redaktorius b. kv. dipukams nėra mestas iš kelmo—rašo knygas, duoda paskaitas, važinėja į kitus miestus... Zymi asmenybė. Ir kaip matome iš jo rašto, oi, oi kas ten pas juos dedasi! Bereikia, kad susirieję vieni antriems rodytų plikus užpakalius taip, kaip daro susiriejusios kaimo bobelės.

S. J. Jokubka

Pažymint TSRS įkūrimo 60-metį ir divizijos įsteigimo 40-ąsias metines Šiauliuose įvyko šio junginio veteranų susitikimas.

Į susirinkimą atvyko Lietuvos KP CK pirmasis sekretorius P. Griškevičius, Ministrų Tarybos pirmininkas R. Songaila, Liaudies kontrolės komiteto pirmininkas A. Barauskas, Komjaunimo CK pirmasis sekretorius P. Ignotas, kiti vadovaujantys respublikos ir Šiaulių miesto partiniai, tarybiniai darbuotojai, Didžiojo Tėvynės karo dalyviai.

Buvę 16-osios Lietuviškosios divizijos kariai atėjo nusilenkti tiems, kurie atidavė savo gyvybę už gimtosios žemės laisvę, už šviesią ateitį. Prie Salduvės piliakalnio papėdėje iškilusio didingo monumento tarybinėms kariams įvyko ceremonias. Paminklo papėdėje gėles padėjo Lietuvos Komunistų partijos ir respublikos vyriausybės vadovai, karo veteranai, gausiai susirinkę šiauliečiai.

Po to veteranai pražygiavo miesto gatvėmis. Ir nors prabėgė metai šarma padengė daugelio galvas, greta kovinių ordinų jų krūtines papuošė apdovanojimai už taikaus darbo nuopelnus.

Vakare miesto kultūros rūmuose įvyko iškilmingas susirinkimas, skirtas TSRS įkūrimo 60-mečiui ir 16-osios Lietuviškosios divizijos 40-mečiui. Jį pradėjo miesto komiteto pirmasis sekretorius J. Lukauskas.

Tylos minute susirinkusieji pagerbė kritusiųjų atminimą.

Lietuvos KP CK pirmasis sekretorius P. Griškevičius Komunistų partijos CK, Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo ir respublikos Ministrų Tarybos vardu karštai ir nuoširdžiai pasveikino visus susitikimo dalyvius—Didžiojo Tėvynės

karo, Tarybinės Armijos 16-osios Lietuviškosios divizijos veteranus.

Pranešimą apie divizijos nueitą kelią padarė respublikos karo veteranų sekcijos pirmininkas, buvęs divizijos artilerijos vadas, dimisijos generolas majoras P. Petronis.

Prisiminimais pasidalijo buvęs fronto gydytojas, Kauno medicinos instituto rektorius akademikas Z. Januškevičius.

Apie tai, kaip tęsia šlovingas savo tėvų ir senelių tradicijas Tarybinės Armijos kariai, apie jų ryžtą apginti taikią savo socialistinės Tėvynės padangę kalbėjo atvykęs į šį susitikimą karininkas G. Skobeninas.

Veteranus sveikino jaunieji leniniečiai, komjaunuoliai.

Po iškilmingos dalies koncertą surengė Šiaulių miesto statybos tresto vaikų choreografinis liaudies kolektyvas "Želmenėliai".

Sutrupintai iš "Tiesos"

Trumpai

— International Harvester kompanija, East Moline, Ill., ketina paleisti 1,200 darbininkų. Anksčiau paleistų neribotam laikui yra 2,300. Rugpjūčio mėnesį papildomai paleis dar 300.

— Didžiojo biznio penkių didelių kompanijų vadovai birželio 24 d. buvo nuvykę į Baltuosius rūmus prašyti prez. Reagano, kad atsakytų nuo paskelbtų sankcijų Tarybų Sąjungai.

— Atstovų buto užsienio reikalų komitetas 26 balsais prieš 4 pasisakė už ginkluotės įšaldymą.

— Amerikiečiai iš taupomųjų kasų vis daugiau išima pinigų, negu ji jas padeda. Gegužės mėnesį išėmė \$279 milijonais daugiau, negu tą mėnesį padėjo.

— Automobilių pramonės kompanijos birželio mėnesį tepardavė 118,095 automobilius. Vadinasi, 22.4 procento mažiau, negu praeitų metų birželyje.

— Sovusio į prezidentą John J. Hinckley tėvams gynybos Williams & Connally kompanijos advokatai kaštavo daugiau kaip pusę milijono dolerių.

— Illinois gub. Thompson pasirašė įstatymą, pagal kurį nuo sausio 1 dienos valstijoje bus draudžiama sekmadieniais pardavinėti automašinos.

— Los Angeles laikraščio "Times" pravesių apklausinėjimų duomenimis, absoliuti amerikiečių dauguma mano, kad prez. Reaganas sugadino JAV santykius su Europa, Lotynų Amerika, Tarybų Sąjunga, Japonija, netgi su Izraeliu.

— Pasaulinė profsąjungų federacija, vienijanti 206 milijonus darbo žmonių, kreipėsi į pasaulio žmonių visomis išgalėmis ir būdais padėti libaniečiams ir palestiniečiams.

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly (659-780)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS—3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Nepopuliarus kursas

JAV prezidentas R. Reaganas paskelbė, kad pratęsiamas ir gerokai išplečiamas praėjusių metų pabaigoje įvestas draudimas tiesti Tarybų Sąjungai įrengimus naftos ir dujų gavybai. Tuo pačiu JAV vyriausybė patvirtino, kad ji laikosi kurso didinti tarptautinį įtempimą, pakirsti savitarpiskai naudingą Rytų ir Vakarų ekonominį bendradarbiavimą, primesti savo "taisykles" prekyboje su socialistinėmis šalimis.

Neseniai Versalyje įvykusiame septynių labiausiai išsivysusių kapitalistinių valstybių viršūnių pasitarime prezidentui Reaganui teko susidurti su kritišku pagrindinių JAV sąjungininkų požiūriu į pasiūlymą smarkiai apriboti prekybą su TSRS ir kitomis socialistinėmis šalimis.

Tada jis nusprendė imtis griežtų vienašališkų priemonių. Jų tikslas—kuo labiau ap sunkinti dujotiekio Sibiras—Vakarų Europa statybą ir tuo pačiu išsaugoti savo sąjungininkų priklausomybę nuo energijos šaltinių, kuriuos kontroliuoja Amerikos kapitalas. Kaip žinoma, VFR ir Prancūzija jau sudarė su Tarybų Sąjunga susitarimus dėl dujotiekio statybos, pagal kuriuos pasirašyti konkretūs komerciniai kontraktai. Neįstengęs sukliudyti sudaryti šiuos susitarimus, Vašingtonas dabar mėgina sabotuoti jų įgyvendinimą.

Reagano nutarimas susilaukė neįprastai griežtos reakcijos Vakaruose, kur jis buvo apibūdintas kaip patenkinantis tik Vašingtono "vanagus". Sunerime dėl to, kad su Rytis prekiaujančios Amerikos kompanijos turės didžiulį nuostolių, šį nutarimą užsipuolė net įtakingi JAV valdančios respublikonų partijos veikėjai. Jį pasmerkė VFR kancleris H. Šmitas, Vakarų Vokietijos komercinių sluoksnių atstovai, Vakarų Europos šalių spaudos organai. Japonijos ministras pirmininkas D. Sudzukis pareiškė būgštą, kad "šios sankcijos gali tapti sankcijomis ne prieš TSRS, o prieš Japoniją".

Pasipiktinimą Vašingtono veiksmais nesunku suprasti, nes Vašingtonas stengiasi smogti pagrindiniams Jungtinių Valstijų konkurentams, dar labiau padidinti Vakarų Europos ekonominę priklausomybę nuo JAV. Vakarų Europos prekyba su socialistinėmis šalimis pasiekė 60 milijonų dolerių per metus, ji užtikrina darbą 2 milijonams tų šalių darbininkų. Ekonominės krizės sąlygomis ši prekyba turi gyvybiškai svarbią reikšmę Vakarų Europai ir Japonijai. Be to, šios šalys labiau negu JAV priklauso nuo užsienio prekybos, nuo naujų rinkų ieškojimo: ryšiams su užsieniu tenka tik 9 procentai Amerikos bendrojo nacionalinio produkto, o Vokietijos Federatyvinei Respublikai ši dalis siekia 30 procentų, kitoms Vakarų Europos šalims—iki pusės.

Neabejotina, kad JAV sąjungininkai ir jų partneriai vis ryžtingiau priešinsis nepopuliariam Reagano administracijos kursui.

Didžioji depresija beldžiasi į duris

Amerikos krašto ūkis pergyvena sunkų laikotarpį, kokio nebuvo nuo pat Didžiosios depresijos metų. Netgi didžioji komercinė spauda nebeslepia, kad biznių griuvimas, bankrotavimas esąs stačiai aliarmuojantis. Kaip pažymi Čikagos laikraštis "Sun-Times", Dun & Bradstreet Inc. duomenimis, šiemet per pirmą pusmetį didesnių ir mažesnių biznių subankrotavo daugiau kaip per visus 1980 metus.

Šiemet per pirmas 26 savaites, to paties Dun & Bradstreet Inc. duomenimis, susmuko iki subankrotavimo 11,948 bizniai, arba kitaip sakant, kas savaitę turėjo užsidaryti po 460. Į šį skaičių neįeina nedideli fabrikėliai, smulkios biznio įstaigos bei parduotuvės, užsidariusios savo valia. Į šį skaičių teįeina tokie bizniai, kuriuos privertė užsidaryti už skolas bankai bei šiaip kreditoriai, ir bankrotuodami bankams bei kreditoriams nunešė po daugiau kaip 100 tūkstančių dolerių. Vadinasi, pusėtinai stambūs bizniai.

Toks masinis mažesnių bei didesnių biznių bankrotavimas dar nereiškia, kad krašto ūkiui jau atėjo Didžioji depresija, bet jau signalas, kad Didžioji depresija beldžiasi į duris, nors prez. Reagano administracija ramina, kad tik dar recesija, tik krašto ekonomikos atoslūgis, kuris anksčiau ar vėliau baigsis. Ypač Didžioji depresija rimtai pasibeldė į krašto ekonomikos duris birželio 18 dieną pasibaigusioje savaitėje. Šią savaitę subankrotavo net 548 bizniai. Didžiosios depresijos metu, 1932 metais, biznių bankrotavo kas savaitę po 612. Vadinasi, tik 64 bizniais daugiau, negu šių metų birželio 18 dieną pasibaigusioje savaitėje.

Paimkime farmerių aliarmavimą, kad neturi kur dėti grūdų ir vos beišsiverčia, paimkime automobilių, plieno, statybos pramonės šakas, kurios irgi aliarmuoja, paimkime daugiau kaip 10 milijonų žmonių bedarbių armiją, tai neginčijami ženklai, kad Didžioji depresija beldžiasi į duris. Bet paimkime negrų getus, ten Didžioji depresija jau sugrįžusi šakoją ir lapoją. Ten nedarbo lygis jau 18.5 procento, o jų jaunimo 52.6 procentai neturi darbo. Ten prie labdarinių organizacijų ir bažnyčių jau "suplinės" lygiai kaip buvo per Didžiąją depresiją. Pavyzdžiui, Čikagoje vien tik Mount Pisgah baptistų bažnyčia, 4622 S. Martin Luther King Dr., popierines dėžutes su gabalėliu mėsos, riekute duonos ir žiupsneliu

2

Iš sunerimusio pasaulio dėl rytojaus

BENDROSIOS RINKOS TARYBOS SESIJA

Vakarų Europos monopolijų Bendrosios rinkos aukščiausio lygio susitikimo dalyvių diskusijose daugiausia dėmesio buvo skiriama paastrėjusiems Bendrosios rinkos ir JAV santykiams, padėčiai Artimuosiuose Rytuose, sunkiai socialinei ekonominei situacijai bendrijoje.

Dešimties šalių vadovai priėjo išvadą, kad Amerikos administracijos nutarimas sulėtinti diskriminacines iprekybinėmis priemonėmis Transsibiro dujotiekio teisimą gali smarkiai pabloginti prekybinius ir politinius JAV ir Vakarų Europos šalių santykius.

AUSTRIJOS ANTIFAŠISTŲ MITINGAS

Antifašistų ir jaunimo demokratiškos organizacijų narių mitingas, skirtas vietos jaunųjų pasipriešinimo kovotojų, kuriuos hitlerininkai nužudė 1944 m. birželio 22 d., atminimui, įvyko Leobene—Austrijos pietuose. Mitinge kalbėjo oratoriai pabrėžė, jog būtina stiprinti budrumą dabar, kai Austrijoje aktyvėja dešinėsios ekstremistų grupuotės, epigonai tų, kurie sukėlė Europoje Antrąjį pasaulinį karą.

Priimtoje rezoliucijoje antifašistai ragina Austrijos vyriausybę uždrausti neonacistinių grupuočių veiklą šalyje.

DARBININKUS LAIKĖ KAIP VERGUS

Išėjo viešumon, kad Arkansas valstijoje, netoli Monticelo miesto, keturi nedokumentuoti meksikiečiai darbininkai pamidorų plantacijoje buvo laikomi kaip vergai.

Dirbęs su jais keturis mėnesius Edward Griffin sako, kad jie dažnai buvo laikomi vištidedėse, be sanitarijoms reikalams patogumų, be ma-tracų ir už vienuolikos darbo valandų dieną tegaudavo vos nuo \$15 iki \$20.

Minėtasis Edward Griffin siekia federaliniame teisme iškelti bylą, kad jie buvo laikomi kaip vergai.

MASONŲ "BROLIŲ" AUKA

Londono centre rastas po tiltu pakartas Italijos banko prezidentas R. Calvin, pasirodo, buvo masonų "brolių" auka. Kaip rašo savaitraštis "Espresso", ant R. Calvin lavono buvo aptiktas miniatūrinis skriestuvas, simbolizuojantis mirties bausmę pakorimu asmenims, išdavusiems masonų ložės "brolius". R. Calfin priklausė slaptai masonų ložei "P-2", kuri vienija savo greto-se aukštą pareigą einančius politinius veikėjus.

OLANDAI PRIES BRANDUOLINĮ GINKLĄ

Hagos bendruomenės taryba priėmė daugumą balsų rezoliucija, pagal kurią Hagos bendruomenės teritorijoje draudžiama dislokuoti ir transportuoti branduolinį ginklą.

daržovių dykai dalina beveik penkiems tūkstančiams žmonių. Tai tik vienas pavyzdys, o jų yra daug. Tipiškomis Didžiosios depresijos "suplinėmis" yra eilės prie dalinamo dykai biedniems žmonėms sūrio, kurio valdžia nebeturi kur dėti.

Jeigu Amerikos darbo liaudis nebūtų išsikovojojusi nedarbo kompensaciją, Social Security pensijų, nūdien sugrįžusi Didžioji depresija lapotų ir šakotų ne tik negrų getuose, ji lapotų ir šakotų visoje šalyje.

Jaunoji karta gal ir neišsivaizduoja kaip būtų, bet laikraščio skaitytojų senoji karta labai gerai atsitema kaip buvo ir įsivaizduoja kaip būtų.

Judėjimas už atskirų šalies rajonų paskelbimą zonomis be branduolinio ginklo įgavo Olandijoje platų masą. Analogiškus nutarimus jau priėmė 48 bendruomenių tarybos, tarp jų—Amsterdamo, Roterdamo ir kitų didelių miestų. Zona be branduolinio ginklo taip pat paskelbta sostinės Siaurės Olandijos provincija.

DĖL ISPANIJOS IR JAV SANTYKIŲ

Kaip praneša Ispanijos spauda, Madride baigtas Ispanijos ir Amerikos draugystės, gynybos ir bendradarbiavimo susitarimo tekstas. Naujame dokumente, kaip ir ankstesniame, numatoma pirmiausia plėtoti dviejų šalių karinį bendradarbiavimą. Derybose JAV visaip siekė, kad būtų leista dislokuoti šalies teritorijoje Amerikos branduolinės raketos, visiškai laisvai veikti iš Ispanijoje esančių Pentagono karinių bazių.

Apžvalgininkai pažymi, kad Vašingtonas, darydamas spaudimą Ispanijai, kartu nesišykštėjo pažadų. Antai JAV karinė pagalba palyginti su ta, kuri buvo teikiama pagal ankstesnį susitarimą, padidės 2,5 karto.

NEDARBAS DIDĖS IR TOLIAU

Siais metais ir ateinančių metų pradžioje užimtumo problema Vakarų šalyse dar labiau aštrės. Tai sakoma Prancūzijoje išplatintame ekonominio bendradarbiavimo ir vystymo organizacijos pranešime. Dokumento autoriai mano, kad šių metų pabaigoje bendras bedarbių skaičius 24 šalyse, įeinančiose į šią organizaciją, sudarys maždaug 31,5 milijono arba 9 procentus darbingų gyventojų. Vakarų Europoje kas dešimtas žmogus negali naudotis teise į darbą "Nereikalingų žmonių" ten daugės iki ateinančių metų pabaigos, nurodoma pranešime.

Trumpai

— Nikaragvos sandinistų valdžios vadovas Daniel Ortega pataria prez. Reagano administracijai liautis purkštavus prieš šią šalį, nes kitaip Nikaragvos ir JAV taikaus sangūvio niekad nebus.

— Nors praėjusių dešimtmetį Illinois valstijoje padaugėjo gydytojų 40 procentu, bet 21 apskrityje ir Čikagos 33-jose bendruomenėse vis tiek jų stinga. Ypač stinga gydytojų negrų ir ispanų getuose.

— Illinois religiniai lyderiai subarė senatorių Percy už tai, kad jis senato užsienio reikalų komitete balsavo prieš branduolinio ginklo išaldymą.

— Vakarų Europos bendros rinkos dešimt šalių pasisakė prieš prez. Reagano sankcijas, paskelbtas Tarybų Sąjungai.

— Valentina Tereškova Niujorke pareiškė, jog Tarybų Sąjunga ruošia skridimui į kosmosą moteris, ju tarpe kelias ir iš Indijos.

Neapgandinėkite kitų ir savęs, p-le Pukelevičiute!

Klausimas "Tėviškės žiburį" Birutei Pukelevičiutei "Draugo" premijos gavimo proga yra ir "klastingas" ir falšyvas: girdi, kažkokie "propagandiniai" Lietuvos rašytojai tvirtina, kad išeivijos kolegų rašytojai esą nudžiūvusios šakos, kurių nebeįvairina tautos kamienas, tad kaip galvojanti dėl tokio teigimo gerbiama laureatė? . . . Taigi, jau pats klausimas iškeltas kažkaip kreivai ir primityviai: kas tie "propagandiniai rašytojai" ir kur jie tai tvirtina, ir kodėl išeivijos rašytojai—jau nudžiūvusios tautos kamieno šakos? Reikalas rimtesnis, negu mėgina jį apibūdinti savo klausimu Kanados lietuvių katalikų laikraštis. Visais laikais ir visur ne kokie nors "propagandiniai rašytojai", o patys emigrantai kelia klausimą dėl jų kultūrinio ir kūrybinio gyvenimo perspektyvos: ar jie turi ateitį, jei nesirems krašte gyvenančios tautos kultūra. Taip yra ir lietuvių išeivijoje. Ir ne kokie nors "propagandiniai rašytojai" Lietuvoje tvirtina, kad išeivijos rašytojai—tai nudžiūvusi tautos kamieno šaka, bet šį palyginimą, berods, sukūrė patys Amerikos lietuviai. Apie tai kalbėjo 1969 m. Lietuvą aplankęs tvirtas katalikas kalbininkas prof. A. Salys, kuris sakė, kad emigrantai—medžio šakos, o kamienas esą gimtajame krašte, šakos, negaunančios kamieno sulčių, nudžiūvusios. Tad prie ko čia tie "propagandiniai rašytojai"?

Pagaliau jau seniai gyvenimas atsakė į šį klausimą. Todėl pakanka išeivijos rašytojų, kurie praktikoje žino, ką reiškia ryšiai su tauta, su gimtoju kraštu, kurie tuos ryšius nuolat palaiko ir stiprina. Tad jeigu B. Pukelevičiūtė rimtai išsklaidytų į šį "Tėviškės žiburį" klausimą ir su savigarba, solidžiai, suvokdama jo esmę, jį atsakytų, galėtume išgirsti gal ir įdomių minčių.

Bet kur tau! Laureatė pasirodo verta žurnalisto, ją klausiančio, ir jį tikrai propagandinį klausimą (būtent!) atsako lygiai taip propagandškai, nerūpestingai. O abiem pusėm, atrodo, kad toks "pasikeitimas nuomonėmis" arba "nuomonių suderinimas" yra labai guduris ir principingas: juk šiaip ar taip, atsako ne bet kas, o nauja laureatė, tai, kad tos "Draugo" premijos seniai visiškai susikompromitavusios ir laimėtojai, amerikoniškai kalbant, neduoda jokio kredito, jiems nė motais, atseit, pareikšta autoritetinga nuomonė, kurią bus galima kaišioti citatomis tiems, kas abejoja, ar reikia išeivijos rašytojui kūrybinėmis šakomis glaustis prie tautos kamieno, ir tiek . . .

Panelė Birutė Pukelevičiūtė į aną klausimą atkerta pikta, ryžtingai ir galutinai: ne, taip nėra ir negali būti. Ir prideda: "O Sovietijos rašytojas, priverstas išmeluoti dirbtines situacijas ir save nuolatos dangstyti šifrais, ilgainiui neteks ryšio su bendraisiais lūkesčiais—su versme, iš kurios gimsta bet koks menas ir viso pasaulio literatūra". Ir apskritai, pasirodo, kad ne išeivijos rašytojams trūksta kamieno syvų, o Lietuvos, kur rašytojus "komunistinė sistema nuolat apkarpė, apkapoja ir aplaužo", kai—"asmeninė jausmų tiesa ir galėjimas ją laisvai išpažinti yra būtina sąlyga kiekvienam kūrybiniam aktui".

Vilniai, 1982 rugpjūčio 5

Girdėtas, seniai girdėtas,—atsiprašau už teisybę,—propagandinis plepalas. B. Pukelevičiūtė čia visiškai nieko naujo nepasako, Tik laimei, ji Lietuvos rašytojų kūrybai duoda laiko . . . pražūti, t. y. netekti "ryšių su bendraisiais lūkesčiais"—mat, tai įvyksia "ilgainiui". O jeigu jau ilgainiui, tai gal vis vėliau, negu išsibaigs dipukinė literatūra?

B. Pukelevičiūtė mėgina apgaidinti ir kitus ir save, o, be to, ji rimtų, sąžiningų išeivijos rašytojų tarpe dėl šitų pastangų atrodo gana nesolidžiai: vis tik Tarybų Lietuvoje egzistuoja literatūra, kurią gerai žino ir aukštai vertina visi padorūs išeiviai, gali tad tokia proga B. Pukelevičiūtė ir pagarbų žodelį apie Lietuvos rašytojus ištarti ir pasakyti, ar ką nors skaito, ar atkreipė į ką nors dėmesio, ar pagaliau jaučia kokį nors ryšį su gimtojo krašto kūryba. O čia poetektėje vien toks reikšmingas laureatės išdidumas, tokia žiauri pranašystė—tarytum "Draugo" premijos būtų pagimdę klasikę, kuri jau vienu mostu gali nubraukti lietuvių literatūros gimtajame krašte ateitį, o ta literatūra, kaip nereikšminga, visai nesidomėti. Ir ko domėtis, jeigu gauna premijas! . . . Tai kas, kad gauna už visai vidutinišką beletistiką, kurios net išeiviška kritika neišskiria, kuri niekaip neprilygsta "Aštuonių lapų", ir kurios vertės nepakelia tos premijos, nes jos jau ne sykį "vainikavo" visišką grafomaniją . . .

Jau nuo 1944 m., kai tik pabėgo iš Lietuvos, kai kurie "dipukai" pranašavo, kad jų krašte nieko neliks—ne tik jų, bet ir literatūros. Kai kurie, sugebantys perkainuoti savo galvojimą, priderindami jį prie realybės ir įsimylėję ne vien tik save bei savo raštus, o labiau besirūpiną krašto ir tautos kūrybinio likimu, seniai išmetė iš galvos tą slegiančią prietarų našą ir nuoširdžiai, su dėkingumu naudojasi dosniai dovanojamomis kultūros gėrybėmis, sukurtoomis Tarybų Lietuvoje. B. Pukelevičiūtė, matyt, nepriklauso ir nenori priklausyti tam išeivijos kultūrininkų būriui, jį per daug išdidinti savo literatūrinuose pasiekimuose ir savo literatūrinėje reikšmėje. Ką darysi, tai jos reikalas. O mūsų reikalas pasakyti, kad ji labai klysta ir tuščiai kalba apie lietuvių literatūros Lietuvoje išdžiūvimo perspektyvą, apie "prievertartą", "dirbtiną išmeluotą situaciją", "šifrus", "bendruosius lūkesčius", "komunistinės sistemos" tariamą priešišumą "asmeninei tiesai" ir t. t. Tai ne madinga net išeivijoje sovietologijoje, tai—seniai praeitas antitarybinis "pranašysčių" etapas.

Tad ir B. Pukelevičiūtėi būtų sveikiau, jei vietoj šitų pamokymų Tarybų Lietuvos rašytojų atžvilgiu atsiverstų gera knyga iš Lietuvos ir pajautų gyveninį ryšį su gimtojo krašto dvasiniu gyvenimu.

O dirbtinių situacijų išmelavimas visiškai nereikšmingas asmeninės jausmų tiesos net antitarybinėje išeivijoje, kurios kūrybinio likimo mizerija (ir vėl—tai ne tarybinis "propagandinių rašytojų" sugalvotas žodis!) daug aiškesnė, negu B. Pukelevičiūtės pranašystės dėl Lietuvos rašytojų ateities.

Palestiniečiai išvaryti ugnimi ir kardu

Palestiniečiai arabai su kitataučiais emigrantais iš Rytų per daugelį amžių palaipsniui sudarė vieningą tautą su savo kultūra. Šalis, kurioje jie gyveno, visai nebuvo tuščia dykuma, kaip teigė sionistai. Tai pripažino net vienas tarptautinio sionizmo lyderių N. Goldmanas: "Palestina nebuvo šalis be žmonių. Joje gyveno šimtai tūkstančių arabų, kurie normalia evoliucija būtų išsikovoję nepriklausomybę patys arba sykiu su kitais arabų kraštais".

Normaliai evoliucijai sutrukdė Didžiosios Britanijos kolonialistinė politika. Turų priespaudą pakeitė britų išnaudojimas, pridengtas globos mandatu. Ir čia sionizmo lyderiai nutarė įgyvendinti savo idėją: įkurti žydų valstybę. Didžioji Britanija tam nesipriešino, nes sionistų veiksmas tuo metu atitiko jos interesus.

Tuomet, XIX amžiaus pradžioje, Palestinoje žydai sudarė tik 4 procentus gyventojų. 1937 metais jų jau buvo trečdalis. Žydų pini-guočiai supirkinėjo žemes iš arabų, neturtingieji palestiniečiai buvo išvaromi į blogas žemes.

Baigiantis Antrajam pasauliniam karui, sionistai ėmė orientuotis į JAV, stipresnę nei Didžioji Britanija sąjungininką. Jungtinės Valstijos būsimoje žydų valstybėje įžiūrėjo tramplina, kuris padės skverbtis į arabų pasaulį.

1947 metu lapkričio 29 dieną SNO Generalinė Asamblėja nutarė nutraukti Didžiosios Britanijos mandato galiojimą ir paskelbė dvių arabų Palestinos valstybių—žydų ir arabų—ikūrimą. Trijų pasaulio

religijų centras—Jeruzalės miestas paskirtas SNO globai.

SNO rezoliucija suteikė teisę abiejų tautų žmonėms gyventi ir tvarkytis demokratiškai ir nepriklausomai. Deja, iš Palestinos arabų ši teisė buvo atimta. 1947 metų gruodžio mėnesį sionistai pradėjo nepaskelbtą karą prieš palestiniečius, vijo juos iš žemių, kuriose turėjo būti ikurta Palestinos valstybė. Arabų gyvenvietėse prasidėjo pogromai, sionistai be gailės žudė kiekvieną, nepanorusį pasitraukti iš gimtųjų vietų. Pradėtos platinti nužudytų arabų nuotraukos su parašu: "Štai kas jūsų laukia, jei neišsikelsite." Iki 1948 metų gegužės 15 dienos, kada baigėsi Didžiosios Britanijos mandato galiojimas, iš geriausių Palestinos žemių buvo išvaryta 400 tūkstančių arabų.

Jėgos persvara buvo Izraelio pusėje, kurį rėmė Vakarų imperialistai. Šie džiaugėsi "jaunos Izraelio valstybės pergale prieš arabų ordą". Palestinos arabų tauta ištiko tragediją. Karas ir sionistinė okupacija dar pusę milijono palestiniečių pavertė pabėgėliais.

1967 metų agresija paliko dar vieną žaizdą Palestinos istorijoje. Sionistai okupavo Jordano upės vakarinę krantą, rytinę Jeruzalės dalį, Gazos sektorių. Pabėgėlių skaičius išaugo iki pusantro milijono. Pusantro milijono žmonių neturi savo pastogės, neturi tėvynės!

Šitaip padarę sionistai neigia egzistuojant palestiniečių tautą, jos žemėje steigia sukarintą gyvenvietes, tvirtina savo valdžią. Bet Palestinos liaudis neišnyko.

Pagal "Novoje vremia"

Neįmanoma palaužti tautų valios

JAV prezidentas R. Reaganas dešimt dienų keliavo po Vakarų Europą. Jis lankėsi kai kuriose Vakarų Europos sostinėse, dalyvavo Versalyje septynių labiausiai išsivysčiusių kapitalistinių valstybių viršūnių pasitarime, NATO tarybos Bonos sesijoje. Amerikos prezidento kelionę lydėjo neregėto masto propaganda. Vašingtone buvo slepiama, kad į ją dedamos didelės viltys.

R. Reaganas pirmiausia turėjo patvirtinti ir sustiprinti pirmąjį Amerikos vaidmenį kaptialistiniame pasaulyje, priversti sąjungininkus laikytis Vašingtono kurso ekonominėje, politinėje ir karinėje srityse. Savo kalboje Anglijos parlamente JAV prezidentas paskelbė "kryžiaus žygį" prieš komunizmą, pretenduodamas į vadovo vaidmenį. Bet norinčių sekti paskui Reaganą šiose "kryžiaus žygyje" Vakarų Europoje iš esmės neatsirado.

Versalyje JAV pavyko pasiekti, kad į pasitarimo deklaraciją būtų įtrauktas nuostatas "apriboti TSRS eksporto kreditus". Tuo tarpu kiti jo dalyviai kritiškai pažūrėjo į Reagano raginimus apriboti ekonominius ryšius su socialistinėmis šalimis. Atsisakęs atsižvelgti į savo partnerių pageidavimus, Amerikos prezidentas nesugebėjo sušvelninti didelių JAV ir kitų Vakarų valstybių prieštaravimų prekybos, valiutos bei finansų klausimais.

JAV prezidento pareiškimai Vakarų Europoje vėl patvirtino, kad Vašingtonas laikosi kurso konfrontuoti su TSRS, pažeisti susidariusią Rytų ir Vakarų jėgų pusiausvyrą, igyti karinį pranašumą prieš TSRS, komplikuoti tarptautinę padėtį. Šią Amerikos poziciją atspindėjo

rimai. Dangstydamiesi taikingomis frazėmis, jos dalyviai leido aiškiai suprasti, kad NATO blokas ketina laikytis kurso stiprinti karinį potencialą, eskaluoti ginklavimosi varžybas ir kišti į kitų valstybių vidaus reikalus. Bet kartu kai kurie Vakarų vadovai parodė suinteresuotumą toliau vykdyti įtempimo mazinimo politiką.

Savo kelionės metu R. Reaganas mėgino susilpninti antikarinį judėjimą Vakarų Europoje ir pačiose Jungtinėse Valstijose. Bet įtikinti, kad jo administracija yra "taikos gynėja", suversti atsakomybę už įtempimo didinimą socialistinėms šalims Reaganui nepavyko. Visur, kur tik jis pasirodydavo, vyko didžiulės antikarinės demonstracijos. 400 tūkstančių demonstrantų Bonoje, šimtai tūkstančių Romoje, Paryžiuje, Londone, Vakarų Berlyne ir galiausiai neregėta per visą Amerikos istoriją milijoninė manifestacija už taiką ir nusiginklavimą Niujorke parodė, kad tautos laukia ne veidmainiškų Vašingtono frazių apie taiką, o konkrečių darbų ginklavimosi varžyboms nutraukti.

I. Ablamauskas

KIEK KAINUOJA KARAI

Pirmasis pasaulinis karas: apie 10 milijonų žuvusių, 20 milijonų suluošintų. Finansiniu atžvilgiu—260-360 bilijonų dolerių.

Antrasis pasaulinis karas: daugiau kaip 50 milijonų žuvusių, 90 milijonų suluošintų. Šis kraujo praliejimas atsiėjo 3,300-4,000 bilijonų dolerių.

Nuo 1945 metų pasaulyje kilo maždaug 150 karų. Aukų—per 10 milijonų žmonių. Šiems karams ir ginklavimosi varžyboms per pastaruosius 35 metus išleista maždaug

NA, O KAS TOLIAU?

Žinome, kad "D. p." ir kita "veiksniška" spauda turi didelę daugybę pašėlusiai įžvalgių ir viską labai toli numatančių apžvalgininkų. Visą žinančių, rašančių visais klausimais, ir, aišku, į visus klausimus randančių atsakymus. Ne išimtis ir čekagiškis "Draugas", pastaruoju metu netgi praturtėjęs kiek jaunesnėmis jėgomis, ir gal kaip tik ta proga dažniau besileidžiantis iš emigracinio gyvenimo sekumą į plačiuosius bendra-amerikinius vandenius.

Taigi, "Draugas", palyginti, dažnai rašo ir apie šio krašto vidaus bei užsienio politiką, jos pagrindines gaires, na, aišku, karo bei taikos klausimais.

Prieš kiek laiko vienas šio laikraščio redaktorių ėmė ir taip pasamprotavo: "Labai gerai padarė prezidentas Reagans, nesileisdamas su Sovietais į derybas, kurios jam buvo siūlomos nuo pirmosios prezidentavimo dienos".

Kaip gerai žinoma, iš Sovietų pusės buvo (ir dabar yra—to pavyzdys Leonido Brežnevo kalba tarybinių komjaunuolių devyniolikame suvažiavime) apriboti ir sumažinti strateginę ginkluotę, sumažinti, Europoje visiškai likviduoti vidutinio nuotolio branduolines raketas. Tai būtų labai svarbūs žygiai mažinant ginklavimosi varžybas, kurios šiuo metu yra tikrai neregėtai įsibėgėjusios.

O "Drauga" džiugina tai, kad prezidentas Ronaldas Reagans ne tik kad nedaro protingų susitarimų, bet netgi nesitaria iš viso. Dar daugiau—"Draugas" labai džiaugiasi ir dėl kito dalyko. Ten pat rašoma: "Prezidentas taip pat pareikalavo 1983 metų karinį biudžetą pakelti iki 216 milijonų dolerių, tai yra apie 10 procentų daugiau". Tą pasakius, tenka pripažinti ir daugiau lygiai taip pat "malonių" dalykų: "dėl to turėjo smarkiai nukentėti kai kurios biudžeto išlaidų pozicijos, jų tarpe socialinės išlaidos sumažintos 26 milijonus dolerių". Išėina, kad lietuvišku save skaitantis laikraštis labai patenkintas, kad nuo dabartinės Vašingtono politikos kenčia . . . lietuviai: juk, kaip žinoma, jų tarpe nemaža pensininkų, gyvenančių iš pašalpų—tame tarpe yra, aišku, ir "Draugo" skaitytojų. Žodžiu, senas

vanagiškos politikos principas, kai vietoj sviesto siūlomos patrankos . . .

Prie ko visa tai veda—gerai žinome. Žino, be abejo, ir čekagiškio laikraščio redaktoriai, kurie juk ir patys priversti džiaugtis visomis reaganomikos "gėrybėmis". Juk ne iš gero gyvenimo—tas pats laikraštis rašė, kad dėl įvairiausių sunkumų jis bus priverstas išeiti viena laida mažiau: ". . . pasikeitė žmonių skaičius, pasikeitė pajamos ir išlaidos, pasikeitė darbininkų atlyginimai ir medžiagos kainos . . . Redakcija tik pasako padėti, kuri veikia ne tik išėivišką, bet ir visą spaudą Amerikoje".

Taigi, daug kas pasikeitė—ne į gerą, išskyrus išlaidas karo reikalams.

Dar kitame editoriale Čikagos klerikalų leidinys dejuoja dar gaudžiau. Girdi "nepaisant infliacijos ir ekonominės krizės, kuri jau keleri metai mažina žmonių pajėgumą dirbti spaudos darbą ir iš jo bent žmoniškai gyventi, reikia pridėti, kad paštas pasidarė tiesiog visų laikraščių ir leidėjų pabaisa. Bet ir tai dar ne pabaiga . . . Juk viskas brangsta, kol nepajėgia sustabdyti infliacijos, kol pragyvenimas eina brangyn, o uždarbiai ne tik nedidėja, bet dargi mažėja.

Jau ne vienas lietuvis yra netekęs darbo, jau ne vienas gyvena iš pensijos, kuri irgi "neauga". Seniau mūsųose tokiu atveju buvo priimta pasakyti: še tau, boba, ir devintinė!

Dabar belieka paklausti: na, o kas toliau?! Įdomiausia, kad viską žinantys "Draugo" redaktoriai bei politikieriai turi atsakymą ir į šį klausimą. Ir štai kokį: "Taigi, reikia prezidento Ronaldo Reagano ginklavimosi politikai pritarti, nors dėl jos nukentėtų visa eilė kitų svarbių krašto bei žmonių reikalų".

Iki logiško galo, pratęsiant šią mintį, galima tik pridurti: pritarti tol, kol nebels nei krašto, nei žmonių. Nebebus nei jų reikalų, nei jų problemų. Nebebus pašto bei vis didėjančių jo kaštų. Nebebus skaitytojų, nei "Draugo", nei kitų panašių aiškiaregių.

Bet va, nebebus ir pačių "draugiškų" redaktorių. Šią mažytę smulkmeną jie, matyt, per išsiblaškę užmiršo . . . Jonas Lukys

Niūri dabartis, nelinksma ateitis

Didžiausių kapitalistinių valstybių ekonomikos, finansų ir prekybos ministrai, gegužės viduryje dalyvavę Paryžiuje įvykusiuose pasitarimuose, faktiškai galėjo išpranašauti kapitalistinio pasaulio darbo žmonėms tik viena—toliau brangs prekės ir didės nedarbas.

Savo kalbose ministrai, žinoma, tikino, kad jie "supranta" darbo žmonių reikmes, bet lemiamu momentu jie rūpinosi pirmiausia monopolistinio kapitalo interesais.

Šiuose pasitarimuose buvo nutarta toliau vykdyti "griežtą ekonomiją", t. y. išaldyti darbininkų ir tarnautojų darbo užmokestį, neatsižvelgiant į infliaciją, išsaugoti didelį banko diskonto tarifą. Tai kelia pavojų, kad ekonominė krizė nesibaigs, bedarbių gerokai padaugės. Bet tai žada monopolijoms naujus pelnus.

Pagal buržuazinių ekspertų prognozes, 24 didžiausių kapitalistinių šalių ekonomika šiais metais iš esmės tūpčios vietoje, "nereikalingų žmonių" skaičius nuo 28 milijonų

padidės iki 31 milijono. 31 milijonas žmonių be ateities! Ar gali būti griežtesnis kaltinimas nelemtai buržuazinei demokratijai!

Paryžiaus pasitarimuose ministrai iš esmės patvirtino, kad jie nemato išeities iš šios sunkios ekonominės padėties, nežino, kaip išspręsti chroniškas infliacijos ir nedarbo problemas. "Mes nesugebame išpranašauti, kaip atrodys net artimiausia ateitis",—sušuko Kanados finansų ministras A. Makenas.

Kapitalizmą apėmusi ekonominė krizė aštrina Vakaruose prieštaravimus. Paryžiaus pasitarimuose daugelis ministrų griežtai kritikavo Jungtines Amerikos Valstijas už jų politiką—perdėtą banko diskonto normą ir dolerio kursą,—kuri pakerta jų partnerių ir besivystančių šalių ekonomiką. Vašingtonas buvo griežtai kaltinamas ir už tai, kad jis stengiasi jėga prasiveržti į užsienio rinkas, apribodamas kitų šalių prekių srautą į JAV vidaus rinką. Tai dar labiau aštrina Vakarų Europos, Japonijos ir besivystančių valstybių problemas. Taip pat labai

Kam Lietuvoje reikalinga elektra?

Yra žinoma, kad pagal elektros gamybą ir naudojimą Lietuva buržuazijai valdant buvo vienas iš labiausiai atsilikusių Europos kraštų, be to, elektra buvo viena iš brangiausių, o didžiuliai pelnai ėjo į Belgijos monopolistų kišenes. Tarybiniais metais Lietuvos elektrifikavimas pasiekė tokio masto, kad pagal elektros gaminimą ir vartojimą kraštas ne tik pasivijo, bet jau ir pralenkė kai kurias labiausiai elektrifikuotas Europos šalis. Jau 1980 m. Lietuvoje elektros energijos gaminta 144 kartus daugiau, negu 1940 m. Tačiau ir toliau stiprinama respublikos energetinė bazė, statomos naujos galingos elektrinės. Tai—natūralus šiuolaikinio civilizuoto krašto pažangos procesas. Juk jau seniai elektrifikuotas visas Lietuvos kaimas, ponų valdymo metais skendėjęs tamsoje, elektra reikalinga ten ne tik troboms apšviesti, bet ir vis labiau pramonėjančiai gamybai plėsti. Ką jau bekalbėti apie labai išaugusius miestus ir pramonę.

Bet štai tokioje aiškioje ir šviesioje krašto situacijoje atsiranda žmonių, žinoma, ne jame gyvenančių, kurie mėgina tą situaciją aptemdyti—darbais nepajėgia, tai nors žodžiais: girdi, Lietuvai visai nereikia tiek elektros, tad ir naujos elektrinės nereikalingos, jų gaminama elektra bus vartojama ir kitose respublikose, o tai esą Lietuvai nenaudinga ir t. t.

O kiek tos elektros Lietuvos gyventojams reikia, šie "specialistai" irgi paskaičiuoja, viešai paaiškina. Štai pagal mokslė išmanantį amerikietį Č. Masaitį, buvęs Lietuvos mokslų daktaras visiems ir autentiškai paaiškines (kam, žinoma, dipukų autorius "Drauge" pritaręs), jog Lietuvai naujos elektrinės nereikalingos, nes—"ten" (t. y. Lietuvoje) ne kiekvienas turi . . . namie šaldytuvą ir skalbimo mašiną.

Tai bent "moksliški" dviejų vyrų argumentai! Bet juk visiems žinoma, kad Lietuvai, kaip ir visiems kitiems kraštams, elektra reikalinga ne vien skalbimo mašinoms ir šaldytuvams. Antra, visai nereikalinga ir nevykusi šitų "mokyčių" vyrų pašaipa dėl tariamo Lietuvos nepakankamo aprūpinimo šiuolaikiniais buitines patogumais: kiek Lietuvos žmonėms reikia, tiek jie turi ne tik skalbimo mašinų ir šaldytuvų, bet taip pat elektrą naudojančių televizorių bei kitų, atskirų amerikiečių galvojimu jų "pranašumą" demonstruojančių daiktų. Kiek jau kartų ponai dipukai stengėsi pažeminti tėvų kraštą dėl jo "atsilikimo" nuo Amerikos, kiek kartų dėl to išdidumo apsijuokė, o vis tiek nesimoko iš savo blogos patirties. Taigi, labai neprotingi arba primityviai tendencingi turi būti mokslų daktarai, kurie visai išėiviškai mėgina išaiškinti, jog Lietuvai esą tik tiek reikia elektros, kiek suvartoja negausūs privatūs šaldytuvai ir skalbimo mašinos . . .

Labai naiviai skamba ir tas nuolatinis dipukinis dejavimas, kad Lietuvoje gaminama energija gali būti ne tik respublikoje vartojama.

paaštrėjo prieštaravimai tarp pačių Vakarų Europos šalių, tarp jų ir Japonijos pasaulinėje rinkoje, kur galioja grobuoniški kapitalistinės konkurencijos dėsniai.

Nenuostabu, kad pagrindinis kalbų Paryžiaus pasitarimuose tonas buvo pesimizmas dėl Vakarų ekonominės padėties. I. Ablauskas

O kas blogo, jei Lietuva jos gali tiekti kitiems? Ar geriau būtų, jeigu ji tik skolintųsi iš kitų? O gal pasakys tie "kritikai", iš kur Lietuvos elektrinės gauna kurą? Gal mūsų miškų maldomis jos kūrenamos? Tai kodėl imti iš kitų ir sau naudoti galima, o kitiems duoti—nereikia? Pagaliau, kodėl Amerikos lietuviai, kiekviename žingsnyje susiduriantys su tuo, kaip JAV monopolijos šeimininkauja daugybėje užsienio šalių, kaip amerikietiška gamyba ir gavyba labiausiai pesipynusi su kitų kraštų ekonomika, kaip JAV imperializmas be jokių sentimentų iš tikro plėšia kitų tautų turtus, visiškai tuo nesipiktina, o net pritaria, tačiau tuo pat metu siūlo Lietuvą atskirti nuo ekonominio bendravimo su kitais.

V. Kaunietis

APIE TAKTĄ

Tikriausiai niekas taip neerzina, kaip bendradarbio, kaimyno ar pagaliau šeimos nario netaktiškas elgesys. Ir kaip malonu bendrauti su taktišku žmogumi!

KAS YRA TAKTAS? Mokėjimas elgtis įvairiomis aplinkybėmis pagal bendras elgesio taisykles, kartu taikantis estetikos ir etikos reikalavimų. Taktiškas žmogus—tai visų pirma nuoširdus, sugebantis pajusti, kas kitam gali būti nemaloni, suteikti skausmo ar džiaugsmo, suprasti kito poreikius.

Madagamo taisyklės galima išmokyti ir naudotis jomis mechanškai: prašau, atsiprašau, ačiū . . . Taktas—platesnė sąvoka. Tai sugebėjimas pasijusti kito vietoje.

Taktiškas žmogus savo elgesiu netrikdo, neerzina, nepabrėžia savo pranašumo, moka prisitaikyti prie aplinkybių.

Taktiškas žmogus nedemonstruoja priešiško kitiems, nerodo besaikės simpatijos.

Netaktiška būti per daug smalsiam—žvilgčioti per kito petį, kai jis ką dirba, skaito. Netaktiška žiūrėti kieno fotografijas skaityti dovanojimo įrašus, klausytis kitų pokalbių, įžūliai apžiūrėti greta esančius žmones.

Jei pamatėte pažįstamą nemalonią padėtyje, nuduokite, kad nepastebėjote, niekada to nepriminkite ir nepasakokite kitiems.

Nekelkite viešumon žmogaus trūkumų, kurie nedaro žalos visuomenei.

Netaktiška apkalbėti, įkyriai domėtis kitų asmeniniu gyvenimu, aptarti tai su kitais žmonėmis. Bendraujant su aplinkiniais, taktiškas reikalauja vadinamosios distancijos, kuriai ribas nustato žmonių santykiai, amžius, visuomeninė padėtis ir kitos aplinkybės.

Taktiškas nieko bendro neturi su pataikavimu, nutylėjimu blogio, neprincipingumu. Doras žmogus mokės taktiškai pasakyti į akis kad ir nemalonią tiesą, užtarti nekaltą, paprieštarauti aukštesnes pareigas užimančiam žmogui, jeigu tikrai žinos, kieno pusėje tiesa.

Takto jausmas išugdomas. Jis būtinas gyvenant ir dirbant kolektyve, šeimoje, visuomenėje.

A. Apinienė

— Čikagoje teismas rado kaltu jaunuolį Davis Kissingerį už antisemitinius išpuolius prieš padangų biznierių Victor Weis. Victor Weis yra žydas, kurio šeimą karo metu Lietuvoje naciai išžudė.

Vilnis, 1982 rugpjūčio 5

KULTŪRINIS gyvenimas

Senovinės kupiškėnų vestuvės

LIMAS VALBASYS

Kiekviena tauta arba jos apgyventi regionai turi savo papročius, tradicijas: jas puoselėja, tobulina ir patiekia ateinančioms kartoms—savo tautai arba savo kraštui atminimą tėvų, senelių ir prosenelių.

Lietuvių tauta taip pat turi savo tradicijas ir papročius, susiformavusius per visą tautos egzistenciją. Bet yra papročių, kurie būdingi tik atskiriems regionams ir net vietovėms. Ir jie neišnyksta per amžius, jeigu tik praktikuojami ir puoselėjami. O kai "atsibosta"—lieka tik juos mačiusių bei praktikavusių atmintyje, arba etnografiniuose muziejuose.

Jau nuo seno žinomi dzūkai kaip geri dainos mylėtojai ir jos puoselėtojai; biržiečiai, pagarsėję savo alumi, o žemaičiai—klumpėmis. Ir taip galima priskaičiuoti daugeliui mūsų krašto vietovių apie tik joms būdingus papročius ir tradicijas.

Prieš keliolika metų kupiškėnai nusprendė neleisti pamiršti senųjų kupiškėnų vestuvių. Atsirado entuziastų su Kupiškio vidurinės mokyklos mokytoju Povilu Zulonu priešakyje ir pradėjo ruošti spektakliui atpasakojančiam kaip senovėje vykdavo Kupiškio apylinkėje kaimo žmonių vestuvės. Kad pradžia būtų sėkmingesnė, sugalvota ieškoti atlikėjų iš pagyvenusių žmonių, kurie dar prisimena ir kuriems teko dalyvauti anuometinių vestuvių ceremonijose.

Štai ką pasakoja "Senovinių kupiškėnų vestuvių" vadovas Povilas Zulonas:

... Atgavinti senovines kupiškėnų vestuves pasiūlė mokytojas Vladas Zinkevičius, kurio uošvė B. Jonušienė buvo dalyvavusi "Kupiškėnų vestuvėse" vaidinime 1932-1934 metais.

Mokytojos pensininkės Petronėlė Zulonienė ir Ona Paulauskienė griebsi rinkti medžiagą apie senovinius vestuvių papročius.

Visam šiam darbui vadovauti ir spektaklį režisuoti buvo pavesta man.

Senovinių vestuvių griaučiai mums visiems buvo žinomi: piršlybos, mergvakaris, užgertuvių rytas, sodo pirkimas, piršlio korimas ir kiti vestuviniai akcentai (...). Dirbome bendromis jėgomis, pasitardami, kruopščiai apsvarstydami kiekvieną vaidmenį ir jo atlikėją.

Lietuvos miestuose ir rajonuose pavasarį vyksta dainų ir šokių šventės. Šiaulių miesto K. Poželos kultūros ir poilsio parke surengtos šventės pagrindinis akcentas buvo tautų draugystei skirta šokių siuita. Šventėje dalyvavo daugiau kaip pusantro tūkstančio darbininkų, šokėjų, muzikantų.

Nuotraukoje: Šokėjai parko estradoje.

A. Dilio nuotrauka

Vilnis, 1982 rugpjūčio 5

Ir taip prasidėjo ieškojimas atlikėjų į būsimąjį spektaklį—"Senovinės kupiškėnų vestuvės".

Pirmasis spektaklis įvyko Kupiškio kultūros namų salėje 1966 metų rugsėjo 10 dieną. Pagrindiniai spektaklio dalyviai turėjo: jaunoji—67 metus, jaunasis—45 metus, jaunosios motina—68 metus, Tėvas—66 metus, piršlys—54 metus. Iš visų 37 vestuvinių dalyvių, pats jauniausias turėjo 42 metus.

Prabėgo šešiolika metų nuo pirmojo spektaklio pastatymo ir dar šiandien didesnė dalis "Senovinių kupiškėnų vestuvių" pirmųjų atlikėjų tebėra aktyvūs šio kolektyvo nariai.

Per tuos šešiolika metų kur nepabūvota? "Senovinių kupiškėnų vestuvių" spektaklį matė ne tik didžiųjų Lietuvos miestų gyventojai, bet daugumos rajonų, kolūkių ir tarybinių ūkių darbo žmonės. Apie "Senovines kupiškėnų vestuves" sukurtas filmas; apie jas rašė ne tik respublikos, bet ir sąjunginiai laikraščiai, rodė televizija. Ir štai, balandžio 24 dieną, vėl tuose pačiuose Kupiškio kultūros namuose, Kupiškio etnografinis liaudies teatras pakvietė kupiškėnus ir svečius į "Senovinių kupiškėnų vestuvių" 500-tąjį spektaklį.

Kaip ir visada: vėl pilni kultūros namai; vėl gausūs aplošimai vestuviniams. Sis—500-šimtas spektaklis buvo skiriamas Tarybų Sąjungos šešiasdešimtmečiui. Ta proga grupė etnografinio liaudies teatro atlikėjų buvo apdovanoti respublikos meno saviveiklos žymūno ženklais. Etnografinio liaudies teatro vardu gauta sveikinimų iš toliau nuo gimtinės gyvenančių kupiškėnų bičiulių. Spektaklyje dalyvavo Kupiškio rajono garbės pilietis ir teatro kolektyvo garbės narys LTSR liaudies rašytojas Juozas Baltušis, labai aktyvus "Senovinių kupiškėnų vestuvių" propaguotojas ir didelis šio kolektyvo bičiulis.

Kupiškio etnografinio liaudies teatro kolektyvo paruoštos ir išleistos knygos "Pasakoja kupiškėnai" prologe, rašytojas Juozas Baltušis labai tiksliai apibūdina šių žmonių ryžtą menui ir muzikai. Jis rašo:

... Jaunystėje neturėjau dalios

PAJŪRYJE DAINOS APIE JŪRĄ

Pajūryje dažnai svečiuojasi kompozitorius, respublikos nusipelnęs meno veikėjas B. Gorbulskis.

Penkis B. Gorbulskio estradinius dainų vakarus-koncertus LTSR valstybinė filharmonija vėl surengė Klaipėdos rajone. Susitikimai su kompozitoriumi įvyko "Veiviržos" kolūkyje, Kretingalės tarybiniame ūkyje, Gargžduose ir kitose rajono vietose.

Daugiaaukščiai gyvenamieji namai statomi daugelyje nedidelių Lietuvos miestų.

Nuotraukoje: Naujas daugiaaukštis namas Jurbarko centre.

Lietuvių literatūros klasikui

Ant Sventosios kranto iškilmingai atidengtas paminklas A. Vienuoliui. Paminklo autoriai—Lietuvos TSR valstybinės premijos laureatas, skulptorius P. Aleksandravičius ir respublikos nusipelnęs architektas V. Gabriūnas.

Rašytojo jubiliejaus išvakarėse atvėrė duris restauruotas namas-muziejus su nauja ekspozicija.

Iškilmingai praėjo Anykščių kultūros rūmuose A. Vienuolio 100-ųjų gimimo metinių minėjimas, A. Vienuolio vardu pavadinta miesto 2-oji vidurinė mokykla.

J. Junevičiaus nuotraukoje: paminklas A. Vienuoliui Anykščiuose.

Gamtos apsaugos era

Per greitai bala mūsų smilkiniai ir kraujas.
Kada išeisime iš šimtmečio rūstaus?
Numiršta senos viltys. Tykiaai auga naujos—
Atkaklios, amžinos kaip žolės po lietaus.

Vis laukiam tų laikų, kai švystels tikras meteoras,
Vos pastebimą žalsvą pėdsaką palikdamas veiduos,
Ir branduolinių bombų suplaktas planetos oras
Nusistovės kaip kolboje vanduo.

Dabar, kada jau gailimės kiekvieno paukščio,
Kai bandom saugoti medžius, upes, laukus...
Iš kokio tolio, žmonės, ir iš kokio aukščio,
Kieno akim išvelgsim tuos laikus?..

Alfonsas Maldonis

1969

SVEČIAI IŠ JAV

Birželio 19-21 d. Autorių teisių agentūros kvietimu Tar. Lietuvoje lankėsi žinomas JAV teatro veikėjas, O'Neillo teatrinio centro direktorius, Yale universiteto dramos mokyklos dekanas Loidas Ričardas ir jo sūnus kompozitorius Tomas Ričardas. Svečiai susitiko su teatro kritikais D. Judelevičium, A. Samulioniu, Autorių teisių agentūros Lietuvos respublikinio skyriaus viršininku J. Leikausku. Jie buvo supažindinti su lietuvių dramaturgijos raida, respublikos teatrinio gyvenimo, žiūrėjo Panevėžio dramos teatro pastatytą R. Samulevičiaus pjesę "Erškėtožės rudenį". Taip pat aplankė Vilniaus miesto įžymybes, Trakus. Autorių teisių agentūros Lietuvos respublikiniame skyriuje tartasi dėl bendradarbiavimo, keičiantis naujaisiais dramaturgų kūriniais.

Leonas Jonaitis

5

groti,—ne kartą yra prasitaręs smuikininkas Kleopas Mickevičius, nūnai baigęs devintą dešimtį savo amžiaus,—duonos pluta reikėjo pasirūpinti, vyžomis, rudine ant pečių. Užgrojau tik dabar, ir groju, kaip negrojau jaunas būdamas!" Šitie žodžiai—ne vieno Kleopo Mickevičiaus žodžiai. Jie bendri visiems, išsako viso "Vestuvių" kolektyvo mintį ir jausmus. Nes, tikra to žodžio prasme, jiems tik dabar sugrąžinta jaunystė, atimta iš jų caro ir vėliau buržuazijos, paskandinusios Lietuvą varge, išnaudojime. Ir jiems suteikta galimybė atvirai ir visa širdim atskleisti visą sielos grožį, metų metais kauptus dvasios turtus, išreikšti meninės kūrybos priemonėmis taip, apie ką nedrąsiai ir karštai svajoto kiekvienas jų savo jaunystės dienomis. Jie gyvena antrą jaunystę, nepalyginamai gražesnę, šviesesnę, prasmingesnę.—

DEPUTATŲ DAUGUMA— DARBININKAI IR VALSTIEČIAI

Birželio 20 dieną Lietuvoje įvyko rinkimai į vietines Liaudies deputatų tarybas. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pranešime sakoma, kad rinkimai į liaudies valdžios organus parodė aukštą Nemuno krašto darbo žmonių politinį sąmoningumą, dar glaudesnę jų susitelkimą apie brangiąją Komunistų partiją, tapo ryškiu socialistinės demokratijos triumfu.

Rinkimai respublikoje vyko tiksliai laikantis Lietuvos TSR Konstitucijos ir Lietuvos TSR rinkimų į vietines Liaudies deputatų tarybas įstatymo.

Rinkimai vyko organizuotai ir labai aktyviai. Buvo renkami deputatai į Lietuvos TSR 44 rajonų, 92 miestų, 7 miestų rajonų, 22 gyvenviečių ir 527 apylinkių Liaudies deputatų tarybas.

Rinkimuose į visas vietines Liaudies deputatų tarybas dalyvavo 99,99 procento visų rinkėjų.

Už kandidatus į deputatus balsavo: rajonų Tarybų—99,98 procento, miestų Tarybų—99,98 procento, miestų rajonų Tarybų—99,97 procento, gyvenviečių Tarybų—99,96 procento, apylinkių Tarybų—99,98 procento rinkėjų.

Visi kandidatai į deputatus per rinkimus gavo absoliučią balsų dau-

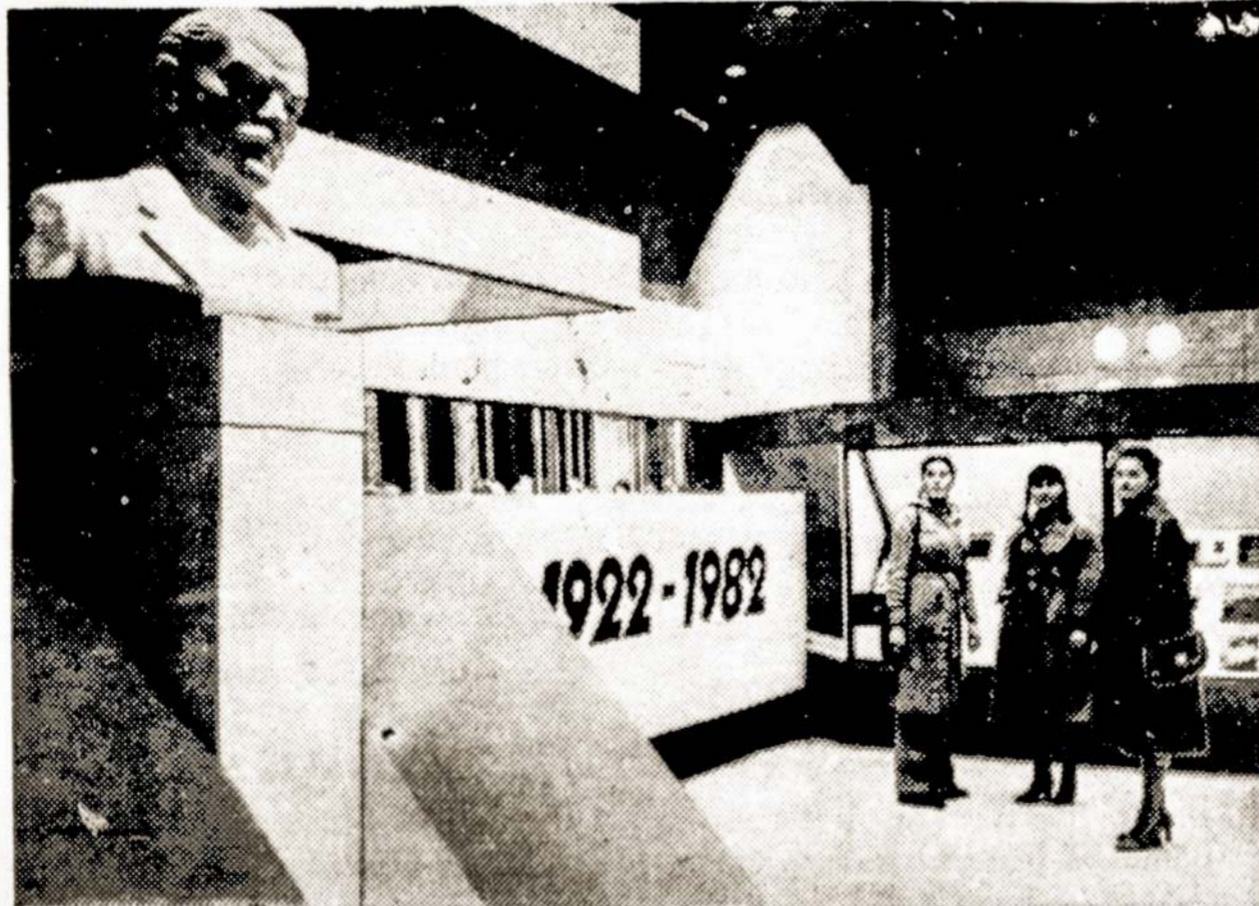
gumą ir buvo išrinkti atitinkamų Tarybų deputatais.

Lietuvos TSR į visas vietines Tarybas išrinktas 28410 deputatų, iš kurių 13177, arba 46,4 procento, nebuvo praėjusio šaukimo deputatais.

Rinkimai parodė tikrai liaudišką vietinių valdžios organų pobūdį. Deputatų dauguma—darbininkai ir valstiečiai. Kaip rodo balsavimo rezultatai į rajonų, miestų, gyvenviečių ir apylinkių Liaudies deputatų tarybas išrinkta 10731 darbininkas ir 8560 kolūkiečių, o tai sudaro 67,9 procento išrinktųjų į Lietuvos TSR vietines Liaudies deputatų tarybas deputatų. Sakysime Vilniaus ir keturių respublikos sostinės rajonų Tarybų išrinktųjų deputatų daugumą sudaro darbininkai.

Vietinių valdžios organų darbe vis efektyviau dalyvauja Lietuvos moterys. Šitai akivaizdu iš balsavimo duomenų. Išrinktųjų deputatų tarpe—14140 moterų, arba 49,8 procento visų liaudies deputatų. Į vietines Tarybas išrinkti 9983 deputatai, arba 35,1 procento visų išrinktųjų į Tarybas deputatų, yra jaunesni kaip 30 metų.

Naujai išrinktųjų į vietines Tarybas deputatų sudėtis visapusiškai atspindi respublikos gyventojų socialinę struktūrą. **J. Žukauskas**

Vilniaus parodų rūmuose atnaujinta Lietuvos TSR liaudies ūkio pasiekimų nuolatinė ekspozicija. Dabar čia yra daugiau kaip 3300 eksponatų.

Nuotraukoje: Vienoje atnaujintos ekspozicijos salėje.

G. Svittojaus nuotrauka

SUDUVOS PAKRĄŠTYJE

Dainose apdainuotos Suvalkijos lygumos už Kalvarijos banguote subanguoja kalvomis. Melsva akimi mirteli Orijos ežeras. Vakariniame jo krante iškilęs kalnas, nuo kurio žvilgsniui atsiveria artimos ir tolimes apylinkės. Liubavo pusėje imi abejoti, ar Sūduva tikrai Lietuvos aruodas. Žemės čia kalvotos, ne iš gerųjų, sunku ir našesnę techniką lauko darbams pritaikyti. Tačiau geriau įsižiūrėjus, pakalbėjus su žmonėmis, supranti, kad

viską nugalį suvalkietiškas atkaklumas ir darbštumas. Tuo nesunku įsitikinti Liubavo apylinkėje.

Būdviečių, Aguonelės, Gulbinavo, Makaanų ir kitų kaimų valstiečiai čia susibūrę į du kolūkius—Liubavo ir Marytės Melnikaitės. Pastarasis paskutiniiais metais pradėjo lenkti ne tik panašias, bet ir žymiai geresnes sąlygas turinčius Kapsuko rajono kolūkius, kurių ir laukai it stalias, ir metų metais gerintos juodmargių bandos. Praėjusiais metais M. Melnikaitės kolū-

Nuotraukose: Lietuvos dailininkai—prieš militarizmą.

Alvydo Jonaičio piešiniai

Stakliškių midus

Gal iki šiol Stakliškės—senas Dzūkijos miestelis—būtų likęs tykiu bažnytkaime, jei ne senasis bočių gėrimas midus, kurio gamyba čia atgaivinta. "Lietuviško midaus" gamyklos produkcija dabar žinoma toli už respublikos ir Tarybų šalies ribų.

Istorija byloja, kad šis taurus gėrimas buvo daromas dar senovės Egipte, Graikijoje, Romoje, viduramžiais paplito visoje Europoje, ypač Skandinavijoje, slavų ir baltų kraštuose. Tačiau ilgainiui midų beveik išstūmė kiti gėrimai. Buvo užmiršti senieji gamybos būdai, receptai.

Atgaivinti tradicinio senolių gėri-

mo—midaus gamybą Lietuvoje ėmėsi maisto produktų technologas, inžinierius Aleksandras Sinkevičius. Jis pradėjo jį gaminti prieš tris dešimtmečius senojoje Stakliškių alaus darykloje. Ilgainiui jos vietoje išaugo šiuolaikinė gamykla.

Pirmasis lietuviškas midus gavo "Dainavos" vardą. Po to sekė "Bočiai", "Trakai", "Stakliškės" . . . Į kiekvieną dedama vis kitokių žolių žolelių, kurias midaus meistrai gauna iš Svenčionių vais-tažolių fabriko, taip pat liepžiedžių, apynių, kadugių, uogų, ažuolo gilių ir kitokių dalykų. Tačiau svarbiausia—viržių ir liepų medus, kuris gamyklai pristatomas iš tolimiausių pamiškių bitynų. Natūraliai fermentuotas, perdirbtas ir atitinkamai išlaikytas medus virsta lietuviškais gėrimais "Suktinis", "Vilnius", "Žalgiris".

Aleksandras Sinkevičius daugelio originalių midaus receptų, išradimų autorius, jau sulaukęs garbingo azmiaus tebevadovauja gamyklai. Jis yra gavęs apie lietuvišką midų atsiliepiamą iš įvairių kraštų. Anglai pirmieji prieš dešimt metų užpatentavo lietuviško midaus gamybos technologiją.

Stakliškių midus dalyvavo daugelyje tarptautinių parodų. Diplomai, garbės raštai, medaliai atkeliavo į šį nedidelį Lietuvos miestelį iš Jugoslavijos, Prancūzijos, Japonijos, Anglijos, Kanados ir kitų šalių.

A. Norvaišas

SPECIALIZACIJOS NAUDA

Trijų ketvirčių mėsos pardavimo valstybei planą pirmasis Kelmės rajone įvykdė "Gryžuvos" kolūkis.

Sparčiai didinti šios produkcijos gamybą ir paruošas leidžia kaulininkystės specializavimas. Praėjusiais metais kolūkis pastatė naują trijų tūkstančių vietų fermą, kurioje vienas žmogus dabar prižiūri 400 kauliū. Seriant kiaušes iš kukurūzų silos, runkelių ir žolės paruoštais mišiniais su melasos, žuvies miltų, mielių priedu, jos per parą priauga po 554 gramų.

čio žemdirbiai gamybos didinimo rodikliais aplenkė visus rajono ūkius ir iškovojo sąjunginio socialistinio lenktyniavimo nugalėtojų vardą.

Įvairiai aiškinamos ūkio pastarųjų metų sėkmės priežastys. Čia dirba patyrę žemės ūkio specialistai, netrūksta mechanizatorių, gyvulininkystės meistrų, tačiau vis dažniau sėkmingas kolūkių ūkis į priekį siejamas su jo vadovo Vinco Kazlausko vardu. Prieš keliolika metų baigęs agronomijos mokslus Lietuvos žemės ūkio akademijoje, V. Kazlauskas pradėjo dirbti kaimyniniame kolūkyje. Bėgo metai, ir jaunojo agronomo pastangos neliko nepastebėtos. Prieš septynetą metų visuotinis M. Melnikaitės kolūkio narių susirinkimas jį išrinko valdybos pirmininku.

Naujasis ūkio vadovas iš pagrindų ėmėsi, atrodytu, ilgam vidutinių tarpe išvirtinuso ūkio reikalų. Pradėjo nuo mechanizacijos, statybų.

Pabuvojus Salaperaugyje—centrinėje ūkio gyvenvietėje, pradėdi suvokti, kad už pirmininko, visų specialistų rūpinimosi ūkio ekonomikos reikalais slypi kur kas gilesnis rūpestis žmonėmis, kurių rankos augina kasdieninę duoną.

Rekonstruotose, našia technika aprūpintose ir neseniai pastatytose fermose penimos kiaušės, galvijai,

pieno komplekse laikoma daugiau kaip du trečdaliai melžiamų karvių. Gyvulininkystėje dirbantys žmonės turi puikias darbo sąlygas—rankų darbą pakeitė mechanizmai, yra geri poilsio kambariai, dušai, skalbykla. Panašūs pasikeitimai ne vien Salaperaugio gamybiniame centre, bet ir ūkio mechanizacijos kieme, dirbtuvėse, garažuose.

Didelė kasmetinių ūkio pajamų dalis skiriama kolūkiečių buities sąlygų gerinimui. Salaperaugyje vien per paskutiniuosius metus pastatyti keli daugiabučiai su visais patogumais, norintiems gyvenvietėje skiriami vienučiai sodybinio tipo namai. Daugelis su ūkio pagalba lengvatinėmis sąlygomis čia renčiasi ir nuosavus namus. Iš pamiškių, sunkiai bet kuriuo metu laiku pasiekiamų vienkiamų į Salaperaugį baigia persikelti paskutinės žemdirbių šeimos. Valdyba skatina juos laikyti savus gyvulius, kuriems pastatyti tvartai, pagalbines patalpas su pašarų virtuvėmis. Asmeniniam ūkiui didelė paspartis ir sodybiniai sklypai, kuriuos, kaip ir pievas bei ganyklas, gauna visos šeimos.

Salaperaugis kol kas nedidelę gyvenvietę, bet jos gyventojai jau turi parduotuvę, valgyklą, kultūros namus, rudenį duris atvers kolūkių vaikų darželis.

A. Norvaišas

Vilnis, 1982 rugpjūčio 5

Lietuvos "Lauku gydytojai" trūšia ir kitur

Kelissyk giliau atsidusęs aštuonioliktą maršruto autobusą įkopia į žaliomis eglėmis apsikaisiusį kalną. Ir prieš akis iškart atsiveria Lietuvos žemės ūkio akademijos miestelio panorama. Čia, erdviuose naujų rūmų auditorijose, mokosi būsimieji žemės, vandens ir miškų ūkio specialistai.

Hidromelioracijos ir žemėtvarkos fakultetas įsikūręs pačiuose naujausiuose Akademijos rūmuose. Kasdien į užsiėmimus skambutis sukvečia septynis šimtus merginų ir vaikų, sesijų dienomis auditorijose ir koridoriuose būriuojasi nemažas neakivaizdininkų būrys.

Kiekvienais metais į hidromelioracijos ir žemėtvarkos fakultetą priimama pusantro šimto studentų: 125 į hidromelioracijos specialybę ir 25 į žemėtvarkos. Pirmakursiai ir antrakursiai mokosi chemijos, fizikos, aukštosios matematikos, TSKP istorijos, filosofijos, geodezijos, teorinės mechanikos, medžiagų atsparumo, braižybos, rusų ir užsienio kalbų. Nuo trečio kurso prasideda specialybės dalykai. Mokslas fakultete trunka 5 metus. Penktame kurse, išlaikę 42 įvairių disciplinų egzaminus, parengę 10 kursinių projektų, studentai laiko valstybinį mokslinio komunizmo egzaminą, po to pasirinkta tema gina diplominį darbą.

Žemėtvarkos specialybės studentai be bendrųjų disciplinų studijuoja žemėtvarkos projektavimą, žemių apskaitą, gyvenviečių planavimą, fotogrametriją ir kt. Mokomąjį bei mokslinį darbą fakultete dirba 7 katedros, kuriose yra per 60 dėstytojų. Dauguma jų—mūsų Akademijos auklėtiniai.

Siemet į savarankišką gyvenimą hidromelioracijos ir žemėtvarkos fakultetas išleis daugiau kaip 100 inžinierių, hidrotechnikų ir žemėtvarkininkų. O iš viso per fakulteto gyvenimo laikotarpį jį baigė 2267 "laukų gydytojai".

Inžinieriai hidrotechnikai dirba įdomų ir labai reikalingą liaudies ūkiui darbą: reguliuoja upių ir upelių vagas, įrengia sausinimo ir drėkinimo sistemas, vandentiekį ir kanalizaciją gyvenvietėse, stato užtvankas, tiltus, pralaidas, tiesia kelius, rūpinasi žuvininkystės tvenkiniais. Seniai jau praėjo tie laikai, kai vienintelis melioratorių rūpestis buvo sausinti per daug įmirkusias žemes. Kasmet keičiasi darbų apimtis, jie daug įvairesni. Keičiasi ir technika. Dabar drenažo grioveliai lygiai ir gražiai kasa linksmas oranžinis daugiaaušis ekskavatorius ETC-202, o juk ne taip jau seniai grioviai buvo kasami didžiulėmis, lėktuvus primenančiomis grioviakasėmis, kurias traukdavo keletas galingų traktorių. Siuo metu ypatingas dėmesys skiriamas prieš kelias dešimtis metų pravesių drenažo sistemų rekonstrukcijai, naujų drėkinimo sistemų rengimui ir jų eksploatacijai.

Baigę Akademią, fakulteto absolventai dirba respublikos melioracijos statybos montavimo, melioracijos sistemų eksploatacijos valdybose, projektavimo ir mokslinio tyrimo institutuose, kolūkiuose ir žuvininkystės ūkiuose, elektrinių statybose. Nemažai buvusių auklėtinių trūšia Smolensko srityje, dirbuojasi ten, kur vis dar trūksta kvalifikuotų vietinių specialistų.—Kuboje, Gvinėjoje, Alžyre, Malyje.

Rolanda Lauraitytė

MAŽEIKIŲ — NAFTININKŲ MIESTE

Kelias, grakščiu lanku apjuosęs naująjį Naftininkų mikrorajoną, šauna pavasarėjančiomis lygumomis. Miškeliai, tiltas per Ventą, Serkšnę ir toluoje, prie Varduvos, pro rytmetinio rūko skraistę švysteli Mažeikių naftos perdirbimo įmonės kontūrai. Juodeikių ir Padarbės kaimų, kurių žemėje iškiilo ši įmonė, nebeatpažinsi—juos primena tik kelios sodybos tolimesnėse pamiškėse.

Kiekvieną dieną iš Mažeikių įvairiais adresais rieda sunkiasvoriai sąstatai su benzino, žibalo, dizelinio kuro, mazuto cisternomis. Daugelio naftos produktų, kurie reikalingi Pabaltijo respublikai, Kaliningrado srities šiluminėms elektrinėms, gamykloms, transportui, nebetenka vežti iš tolimų šalies rajonų. "Draugystės" naftotiekio atšaka iš Tarybų Baltarusijos miesto Polocko atkeliavęs "juodasis auksas" skaidomas ir paverčiamas vertingu kuru naftos perdirbimo gamyklos pirmosios eilės įrengimuose.

Gamykla dirba, o statyba tęsiasi. Per artimiausius trejus metus naftos produktų perdirbimą Mažeikiuose planuojama padidinti net keturis kartus. Tai padaryti leis antroji gamyklos dalis, kuri dabar sparčiai statoma.

Salia veikiančių pirmosios gamyklos eilės įrengimų, kurių vien vamzdynai sveria per 30 tūkstančių tonų, baigiama bitumo įrenginio statyba. Ji svarbi dviem požiūriais. Lietuva turės asfaltavimo darbams

reikalingos žaliavos, o Mažeikių naftininkai galės gaminti aukščiausios rūšies benzina.

— Plėsti veikiančią gamyklą lengviau, negu pradėti statybą plyname lauke,—sako Mažeikių statybos tresto valdytojas Feliksas Andriūnas.—Tačiau ir ši užduotis labai sudėtinga.

Plėčiasi naftos perdirbimo milžinas prie Varduvos. Kartu su juo auga ir jaunėja Mažeikiai. Statybininkai pernai atidavė apie 18 tūkstančių kvadratinį metrų gyvenamojo ploto, 280 vietų vaikų lopšelių darželį. Po dvejų-trejų metų prie Plinkšių ežero bus pastatytas gamyklos profilaktoriumas, o Mažeikių naujojoje dalyje—kultūros namai. Steigiamas ir naftininkų pagalbinių ūkių, pradedami statyti šiltnamiai.

Mažeikiečiai džiaugiasi, kad laiku buvo apsirūpinta jaunosios pamainos gamyklai ir statyboms rengimu. Mieste veikiančią vidurinę profesinę technikos mokyklą baigė beveik septyni šimtai specialistų. Toliau plėčiant naftos perdirbimo gamyklą, atitinkamai pertvarkoma ir ši mokykla. Juk specialistų—chemikų, naftininkų ateityje reikės vis daugiau, nes prie įmonės išaugs ištisas chemijos pramonės kompleksas. Čia bus gaminami ne tik degalai, bet ir sintetinis kaučiukas, padangos, suskystintos dujos, kiti naftos sintezės produktai.

A. Norvaisas

Ir naudingi, ir gražūs

Tik moliniuose induose pienas, sultys ir kiti gėrimai išlaiko tikrą savo skonį ir aromatą. Todėl daugelis šeiminių ieško "Dovanos" meno verslų ir suvenyrų gamybinio susivienijimo meistrų nužiestų puodynų, ašocių, dubenėlių. Juk jie ne tik praktiški, bet ir gražūs. Sumaniai padaryti karoliai, lietuviškais ornamentais papuošti servizai, lauknešėliai, daugelis kitų dailiosios keramikos gaminių, noriai perkami broliškos Tarybų Sąjungos respublikose, užsienyje.

Meis, kaip ir molis, tvirtai įaugę į lietuvių liaudies meną, tautosaką, buitį. Nuo neatmenamų laikų talentingi žmonės rinkdavo įdomesnes medžių šakas, šaknis, pjaustydami puošė verpstes, rankšluostines, lazdas, šaukštus. Senas ir gilias tradicijas dabar tęsia "Dovanos" drožinėtojai. Beržo, klevo ar uosio kaladėlė nagingose rankose virsta žvėreliu, paukščiu, išdykėliu velniuku. Kokios tematikos "Dovanos" meistrai besimtu, jie atskleidžia natūralų medienos grožį, paprastai ir suprantamai jame reiškia savo mintis.

Plantacijomis po keliolika hektarų augina gluosniai, karklai, žilvičiai. Tai žaliava susivienijimo vytelių pynėjams. Pintinė su gėlėmis—puiki dovana kiekviena progai, o vaisiai, sudėti pintose lėkštėse ar kraitelėse,—tikra stalo puošmena.

Ir seną kaimo pirkia, ir naują miesto butą visada puošė pinti kilimėliai, kėdutės, stalėliai.

"Ausk, dukrele, ploną drobę, negailėki triūso, Be drobėlių, be baltųjų martele nebūsi",—

amžių amžiais dainuodavo motinos savo dukroms. Martele dabar galima tapti ir be kraičio, bet nė vienos vestuvės neapsieina be tautinių juostų, be rankšluosčio "Piršliui melagiui".

Gaudžia dūzgia šiuolaikinė technika—rietimas po rietimo ji suka plonas baltas drobeles. Ir tuo pat metu "Dovanos" audėjų namuose girgžda medinės staklės, vikriai nardo šaudyklė su lininiu siūlu: iš užmaršties prikeliama, gimsta originalūs keturnyčių, aštuonyčių ir kitokie raštai.

Keturi tūkstančiai audėjų, mezgėjų, pynėjų—pusė visų "Dovanos" dirbančiųjų trūšia ne įmonėse, bet savo namuose. Nemažai jų daliai—pensininkams, invalidams, gausių šeimų motinoms—siūlai, verpalai, kitos medžiagos atvežamos susivienijimo mašinomis. Namudininkai taip pat aprūpinami audimo ir mezgimo aparatais, kitais darbo instrumentais. Sešios susivienijimo įmonės įsikūrusios didžiausiuose Tarybų Lietuvos miestuose, o atskiri jų cechai ir gatavų gaminių priėmimo punktai yra beveik visuose rajonuose. Taigi suvenyrus ir kitokias dovanas daro gyventojai iš visos Lietuvos. Jie kartu su pustrečio šimto profesionalių "Dovanos" dailininkų kasmet sukuria apie pusantro tūkstančio pavadinimų naujų gaminių. Parduotuvėse jų turi būti daug, bet vienodų—kuo mažiau. Todėl maždaug per trejus metus susivienijimo dirbinių asortimentas visiškai pasikeičia.

A. Lekavičius

APDOVANOJIMAI IŠ AUSTRIJOS

Austrijos mieste Veldene įvyko tarptautinis saviveiklinių kino filmų festivalis. Jame parodytos septynios tarybinės juostos, kurių keturios sukurtos Lietuvoje.

Vilniečių A. Adomonytės ir A. Slavinsko vaidybinė juosta "Tarp žmonių" apdovanota sidabro medaliu ir specialiais prizais už geriausią režisūrą ir operatoriaus meną.

Siaulių "Verpsto" trikotažo fabriko kolektyvas ruošiasi pradėti gaminti 1982 metais eksperimentinio baro darbuotojų paruoštų 85 naujų modelių trikotažą.

Nuotraukoje: demonstruojami 1982 metų modelių pavyzdžiai.

A. Dilio nuotrauka

PRIE TAURAGNŲ VANDENŲ

Utenos rajone Tauragnuose vyko iš Aukštaitijos krašto kilusių rašytojų kūrybos vakaras, skirtas TSRS įkūrimo 60-mečiui. Šį įdomų renginį suruošė Valstybinio televizijos ir radijo komiteto literatūros ir meno redakcija. Su Tauragnų krašto žmonėmis susitiko rašytojai J. Siovinys, P. Treinys, A. Baltakis, A. Zurba, A. Drilinga, aktoriai R. Paliukaitytė, F. Jakštys. Vakara vedė LTSR nusipelnęs artistas V. Kybartas.

Vilnis, 1982 rugpjūčio 5

JUBILIEJINIAI VOKAI

Zigmo Angariečio gimimo 100-ųjų metinių proga TSRS paštas išleido specialų meninį voką su žymaus revoliucionieriaus, vieno iš Lietuvos Komunistų partijos vadovų portretu.

Dar vienas vokas išleistas lietuvių tarybinio kompozitoriaus A. Kačanausko—daugelio kamerinių ir chordinių kūrinių, dainų, romansų, autoriaus gimimo 100-ųjų metinių proga.

VENTA — DARBININKŲ GYVENVIETĖ

Keliaujant per Žemaitiją Latvijos link, kai už Papilės atsiveria platus slėnio vaizdas, toluoje ima ryškėti Akmenės statybinių medžiagų kombinato ir darbininkų gyvenvietės—Ventos kontūrai. Vietoj privačios prieškarinės kalkinės išaugo didelė pramonės įmonė, kurioje dirba apie pusantro tūkstančio žmonių. Ji tiekia statyboms plytas ir kitas medžiagas, o žemės ūkiui—klintmilčius rūgščioms dirvoms neutralizuoti. Netoliese įsikūręs Duonos kombinatas, aprūpinantis visą Akmenės rajoną. Buvusias neišbrendamas šių vietų klampynes teprimena išlikę vietovardžiai—Purviai, Užpelkiai, Pelkelė. Dabar Ventoje gyvena keli tūkstančiai žmonių, prieš ketvertą metų jai suteiktos miesto tipo gyvenvietės teisės.

Statybinių medžiagų kombinato kolektyvas garsėja ne tik savo gaminiais. Pagal darbo kultūrą ir techninę estetiką—tai viena pavyzdgingiausių Lietuvos statybinių medžiagų pramonės įmonių. Įgyvendinant kolektyvo socialinės ir ekonominės raidos planą, visuose cehuose įrengti jaukūs poilsio kampeliai, geros buitinės patalpos. Neseniai dalis darbininkų persikėlė dirbti į

SUSITIKIMAI

ATŽALA

Susitikimas buvo netikėtas. Atsitariau įstaigos duris ir matau—prie nedidelio staliuko, plačiai pažėręs ant jo popierius, sėdi žmogus ir atidžiai juos žiūrinėja.

— Laba diena,—sako, pralenkdamas mane.

— Laba diena,—atsakau, nors kitu atveju būčiau pasakęs "labas rytas". Tačiau taip atsitiko, kad šįkart vėluoju geru pusvalandžiu. Nudiegė mintis, kad gal šis žmogus specialiai šitaip: "laba diena" vietoj "labas rytas". Paspaudžiau elektros mygtuką ir čia buvusį prietaisą užplieskė šviesa.

— Ačiū,—nepakėlęs galvos nuo popierių pasakė žmogus, "Tėviškės" draugijos pirmininkas Pranas Petronis. Paregėjau, koks jis energingas, išsitiesęs. Nedaug paisom, kas kokiais reikalais užsuka į šį, jau daugeliui užsienio lietuvių pažįstamą kabinetą, tačiau šįkart suklusome plačiau.

— Tai sakote, prosenelio ieškote?—perklausia angliškai Rita Jonkienė. Ir mums pasirodo, kad pati suabejojo, ar gerai suvokė svečio prašymą. Tai nauja. Dar iki šiol tarp šių sienų negirdėta. Tačiau svečią, dabar kalbantį tik angliškai, Rita suprato teisingai. Kaip sau norite, tačiau mūsųose proseneliai dar retai prisimenami. Geneologinio medžio šaknys dažniausia užsibaigia arčiau. O čia juk svečias iš JAV, iš tolimos užjūrio šalies. Tai negi toks tolimas kelias tik dėl žinios, kas jie, jo proseneliai. Aš gerokai stebiuosi, bet ir geriau suprantu, kiek žmogus turi visokių reikalų. Mūsų svečiui tegalima pasiūlyti nuo pusšimčio iki 60-ties metų. Tai kur buvo anksčiau? Na, kai dar gyveno tėvai, kurie irgi jau Amerikoje gimė? O dabar, kad nesuabejotume, jog jis tikrai ieško tolimų senų laikų, tai pasiėmė popieriaus lapą ir užrašė skaičių—1856. Tai ir yra jo prosenelio gimimo metai.

8

naujas, erdvas polimerų cecho patalpas. Prie kombinato išasfaltuoti keliai, aikštelės ir takai, žaliuoja medeliai, žydi gėlės.

— Ventoje statomi daugiaaukščiai namai, tiesiamos gatvės. Gyvenvietės apželdinimui ir tvarkymui įmonė kasmet skiria nemažą savo lėšų. Talkininkų jėgomis prie Ventos upės įrengta graži darbininkų poilsiavietė.

Praėjusiais metais gyvenvietės vaikučius priėmė naujas 280 vietų vaikų lopšelis-darželis. Prie Ventos iškilusiame visuomeniniame pastate įsikūrė plataus vartojimo prekių parduotuvė ir kavinė "Eglė". Turi ventiečiai moderniškus kultūros namus, didelį kino teatrą...

— Auga, gražėja Venta,—sako Statybinių medžiagų kombinato direktorius, gyvenvietės Liaudies deputatų tarybos deputatas Pranas Leonaitis.—Dabar mums ne problema jaunoms darbininkų šeimoms iš karto pasiūlyti butą, vaikus priimti į darželį.

Dažnai Ventoje sustoja mašinos su svečiais iš kaimyninių rajonų, net iš kitų respublikų. Plačiai pasklido garsas apie šios darbininkų gyvenvietės grožį, tvarką, patogumus.

A. Norvaišas

Svečias dar gaudosi lietuviškai, dar stengiasi atgimti ir lietuvių kalba, bet jau, deja, be Ritos Jonkienės, mokančios anglų kalbą, jo nebūtume galėję suprasti. Ir visgi, nepaisant jo apgailėtino lietuviškumo, buvo gražu žiūrėti į šitą žmogų, suprasti, kiek daug reikia metų, kad visiškai atpūtų tos šaknys, kurios kažkada, beveik prieš šimtą trisdešimt metų iškėlė svečio prosenelį Lietuvos žemėje. Kas jis? Kas?

Svečias dar turi vilties surasti apie jį žinių, išsiaiškinti, nes žino, kad prosenelis gimė Pilviškių miestelyje, kad tikriausiai atsiras ir bažnytinė knyga, išsaugojusi jo pavardę ir bent menkus trupinius jo biografijos.

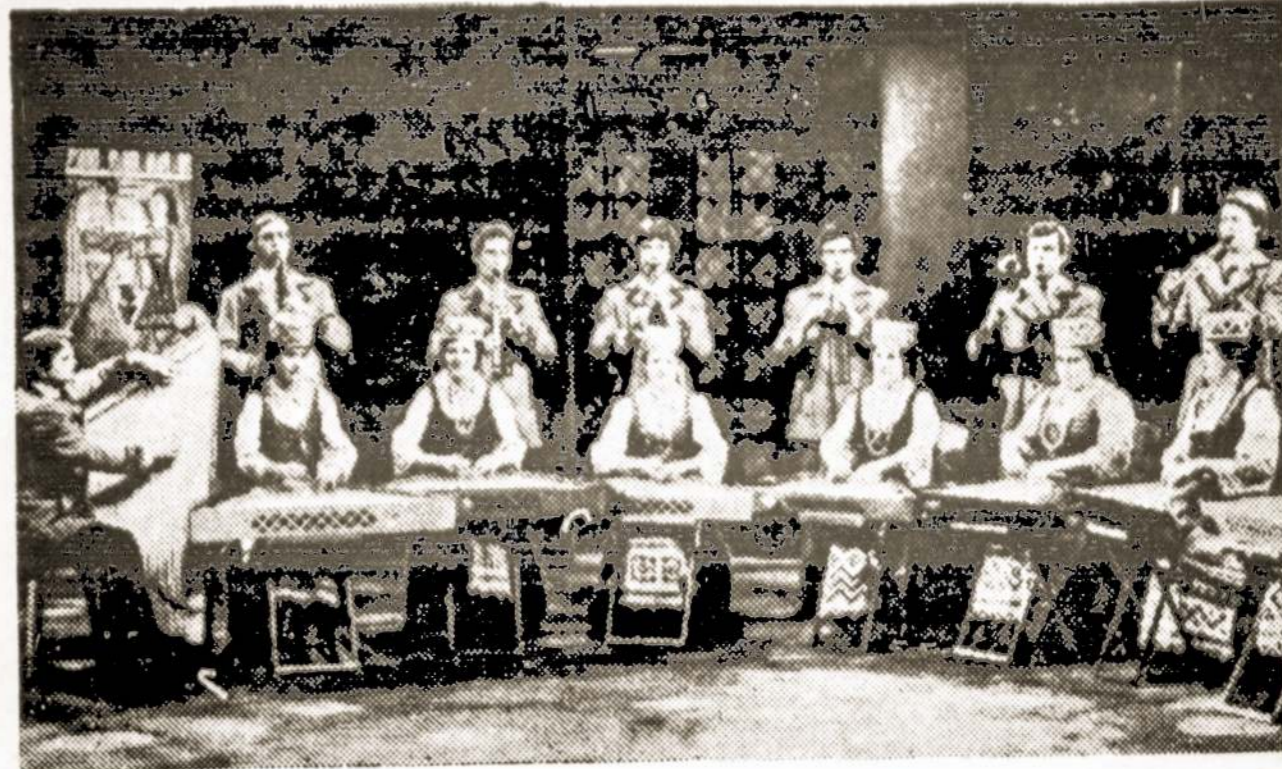
Pavardę? Prosenelio pavardę? Bet argi ji nežinoma?

Svečias liūdnai nusišypsojo—žinoma ji tik apytikriai: gal Likutis, o gal Legutis, o gal ir Leigutis. Beje, gali būti ir dar kitokia. Jei žemė žmogui toji pati, tai ji užsišpyrusiai saugo ir jo pavardę. Tačiau jeigu žemė iškeičiama į svetimą, dažniausia susvetina ir pavardę...

— Bet, sakykite, kodėl jums prireikė išsiaiškinti, kas buvo, kur gyveno ir panašiai jūsų prosenelis? Jei jo sūnus iškeliavo į Ameriką, tai, ko gero, ne iš bajorų ar dvarininkų,—paspėliojau.

— O!—pradėjo jis,—lietuvių Amerikoje daug. Aš advokatas, vadinasi, inteligentas. Liūdna šito nežinoti!

Toks atsakymas manęs nepatenkino. Tačiau sužinojęs, kad šis kelionė į Lietuvą jam jau antra, kad po pirmosios ji įvyko net pusmečiui nepraslinkus, pagaliau, dar sužinojęs, kad trečią kartą jis ruošiasi atvažiuoti birželio mėnesį, įsitikinu, kad ieškodamas prosenelio, jis atrado kur kas daugiau—atrado Lietuvą. Ir, tikiu, labai nustebė. Dabar šis žmogus džiugiai spaudė po pažastimi storą anglų—lietuvių kalbų žodyną ir man nebuvo sunku suprasti, kad Lietuvos atradimas pradėjo karščiau varinėti venomis kraują.

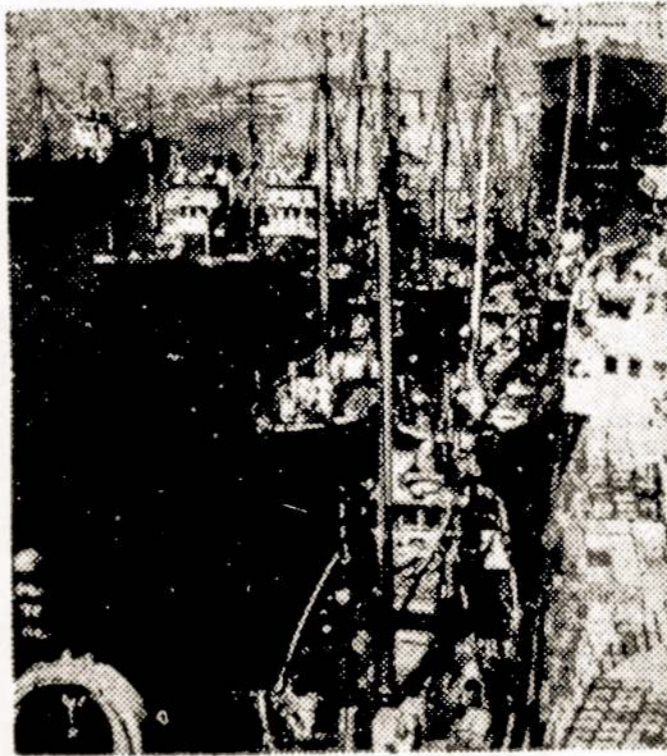

25-ąsias koncertinės veiklos metines pažymėjo Vilniaus konservatorijos liaudies instrumentų ansamblis "Sutartinė".
Nuotraukoje: Koncertuoja "Sutartinė". M. Baranausko nuotrauka

Aprūpinta žemdirbių senatvė

Neatpažįstamai pasikeitė Lietuvos kaimas Tarybų Valdžios metais. Išaugo gražios kolūkių ir tarybinių ūkių gyvenvietės. Laukų platybėse gaudžia traktoriai, kombainai nuima brandų derlių. Niekam šiandien nebereikia sielotis dėl rytdienos. Visiems duonos užtenka ir kiekvieno senatvė aprūpinta.

Zmonių materialinį aprūpinimą senatvėje ir netekus darbingumo užtikrina Konstitucija. Kolūkiečių socialinis aprūpinimas įvestas 1965 metais. Nuo tada visiems kolūkiečiams, lygiai kaip ir darbininkams bei tarnautojams, pradėtos mokėti senatvės, invalidumo ir maitintojo netekimo pensijos, taip pat nėštumo ir gimdymo pašalpos kolūkiečiams. Tokia yra darni valstybinė kolūkiečių socialinio aprūpinimo sistema.

Klaipėdos "Baltijos" žvejų kolūkio kolektyvas numatė šiemet sužvejoti Baltijos jūroje 16 tūkstančių tonų žuvis. Pirmojo ketvirčio rezultatai rodo, kad šią užduotį žvejai sėkmingai įvykdys. Mažųjų žvejybinių tralerių igulos, vadovaujamos kapitonų Helmuto Krupavicko ir Prano Gylio, taip pat žvejybinio boto igula, vadovaujama kapitono Domo Vaitkaus, jau viršijo pirmojo pusmečio žuvis sugavimo planus.

Nuotraukoje: "Baltijos" žvejų kolūkio laivai ruošiasi žūklėn.

B. Aleknavičiaus nuotrauka

Atžala, atžala,—kažkodėl mušė į galvą mintis. Atrodo, kad šaka Amerikoje išdžiūvo. Bet kraujas it tas paukštėlis—tegu gal labai tyliai—dar vis pačiulba apie Lietuvą. Ir štai žmogus buvo priverstas jo giesmės išklausti...

— Atvažiuosiu birželio mėnesį,—dar kartą pažadėjo svečias ir kilnojo storą anglų—lietuvių kalbų žodyną.

Tik, sakau, kieno stipriau šaukiamas čia atvažiuos?—jį prosenelio ar Lietuvos? Pranas Karlonas

Dabar Lietuvoje pensijas gauna 230 tūkstančių žemdirbių. Tai sudaro apie pusę visų respublikos pensininkų. Kolūkiečių socialinio aprūpinimo reikalams vien pernai išleista beveik 110 milijonų rublių, o 1982 metais ši suma padidės dar 5 milijonais rublių.

Senatvės pensiją gauna vyrai, sulaukę 60 metų ir turintys ne mažesnę kaip 25 metų darbo stažą, o moterys—sulaukusios 55 metų ir turinčios ne mažesnę kaip 20 metų darbo stažą. Nepaisant amžiaus ir darbo stažo, kolūkiečiams skiriamos invalidumo pensijos, ligos atveju mokamos nedarbingumo pašalpos.

Valstybė kiekvienais metais kaimo žmonių socialinio aprūpinimo reikalams išleidžia labai dideles sumas. Tik mažesnę pusę kolūkiečių pensijų mokėjimo fondų lėšų sudaro kolūkių įnašai. Iš kolūkiečių darbo užmokesčio nedaromi jokie išskaitymai pensijai gauti.

Daugelis kolūkiečių, gaudami pensijas ir toliau pagal išgales dirba kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose. Jiems parenkamas darbas pagal jėgas ir sveikatą. 1981 metais kolūkiuose 78 tūkstančiai senatvės pensininkų išdirbo apie 7 milijonus darbo dienų. Tai papildomos pajamos jiems patiems ir didelė nauda visuomenei.

Nepamiršdami kolūkiečiai, išėję į užtarnautą poilsį. Rūpinamasi jų sveikata, ne retas gauna kelialapius į sanatorijas, poilsio namus.

Šiandieninio žemdirbių socialinio aprūpinimo net negalima lyginti su praeitimi, nes buržuazijos valdymo metais Lietuvoje visai nebuvo valstybinio žemės ūkio darbininkų socialinio aprūpinimo sistemos. Vyresniosios kartos žmonės dabar su širdgėla prisimena, kai dvarininkai, išspaudę iš berno ar kumečio pašaltes jėgas, palikdavo jį likimo valiai.

V. Siudikas

STUDENTŲ POILSIUI

Vaizdingose Rekybos ežero apylinkėse iškilo originalūs kotedžai, modernūs jachtklubas, sporto kompleksas. Tai Siaulių pedagoginio instituto poilsio bazė. Studentai ir dėstytojai čia nemokamai gali praleisti savaitgalį, o įsigiję kelialapi—paatostogauti.

Studentų profsąjungos komitetas pasirūpina, kad būsimieji pedagogai lengvatinėmis sąlygomis galėtų pakeliauti po Tarybų Sąjungą, dalyvauti turistinėse kelionėse į užsienį. Aukštajai mokyklai kasmet skiriami keli šimtai vietų Baltijos ir Juodosios jūros kurortų sanatorijose, pensionatuose.

Vytautas Žemaitis
Vilnius, 1982 rugpjūčio 5

Zemaitijos muziejaus sukaktis

Vasaros pradžioje teltiečiai iškilmingai pažymėjo Kraštotyros muziejaus 50 metų sukaktį. Jį prieš pusę šimtmečio įsteigė Zemaičių senovės mėgėjų draugija "Alka".

Sunki buvo muziejaus veiklos pradžia. Tačiau entuziastų pastangomis jame gausėjo eksponatų. Daug jėgų, energijos muziejui paaugojo buvę jo direktoriai: rašytojas Butkų Juzė, B. Švėgzdavičius, V. Valatka ir kiti. Dabar muziejų išlaiko, aprūpina viskuo, kas reikalinga, valstybė.

Savo pusės amžiaus jubiliejų muziejus sutiko atjaunėjęs, pagražėjęs. Neseniai buvo atliktas patalpų kapitalinis remontas.

Muziejaus fonduose sukaupti arti 32 tūkstančių įvairių eksponatų. Turima didelė dailės kūrinių kolekcija. Jiems skirta didžiausia muziejaus salė. Čia lankytojai gali pamatyti vienintelį Tarybų Sąjungoje esantį originalą—Jano van Veikersloto tapytą "Seimos portretą", susipažinti su P. Smuglevičiaus, P. Vereščiagino, L. Kranacho ir kitų žymių dailininkų kūriniais. Muziejuje saugoma per 550 originalių grafikos lakštų. Labai įdomūs J. Perkovskio grafikos darbai, kuriuose užfiksuoti Zemaičių krašto vaizdai. Labai gausus skulptūrų fondas. Be kitų įdomių darbų, ekspozuojama italų skulptoriaus P. Romanelio skulptūra "Jaunystė". Taiskomosios dailės skyriuje daugiau

kaip 3 tūkstančiai eksponatų. Tūkstančiais skaičiuojama numizmatikos kolekcija.

Etnografijos ir buitės skyriuje sukaupta 5300 eksponatų. Tai seniausi XVIII amžiaus antros pusės Zemaičių ūkiniai padargai, buitės reikmenys. Prieš trejetą dešimtmečių imta kaupti eksponatus gamtos skyriui ir sukomplektuota didelė paukščių bei žinduolių iškamšų kolekcija.

Muziejaus moksliniai darbuotojai atlieka svarbius archeologinius kasinėjimus. Jie ištyrė daug senovės gyvenviečių, pilkapių, kapinynų. Šių ekspedicijų metu surinkta vertingų radinių apie senovės Zemaitijos krašto žmonių buitį, kultūrą, darbą. Mokslinio tiriamojo darbo dėka Telšių kraštotyros muziejuje sukauptomis vertybėmis naudojasi Lietuvos ir kitų broliškų respublikų mokslininkai.

Muziejaus plečiasi. Netoliese kuriamas liaudies buitės skyrius po atviru dangumi. Čia jau perkelta nemažai senovinių pastatų, kuriamos sodybos.

Kiekvienas žmogus, keliaujantis gražiosios Zemaitijos keliais, neaplenkia Telšių kraštotyros muziejaus. Vidutiniškai per metus muziejų ir septynis jo filialus Plungės, Mažeikių rajonuose aplanko apie 66 tūkstančius žmonių.

P. Maksimovas

Kaip plačiašakiai ažuolai

Joniškio rajono "Pergalės" kolūkio kraštotyros muziejuje saugomas prieš trisdešimt metų surašytas bendro žemdirbių turto sąrašas. Neilgas jis, vos tik keliolika eilučių... Bežemiai kumečiai į bendrą ūkį atsivedė penkis arklius, kelias karves, atgabeno šiek tiek žemės dirbimo padargų. Jais dabartiniai pensininkai K. Jaras, K. Mačiulis, J. Drigotas Taučiūnas ir Skaistgirio kaimuose pirmieji išarė kaimynus skyrusias ežias. Iš suvienuomenintų laukų žemdirbiai rinko akmenis, kirviais kirto krūmus, taisė kelius. Pamažu, tačiau kasmet vis tvirtiau stojosi ant kojų ūkis. Fermose daugėjo gyvulių, aruoduose—grūdų. Centrinėje kolūkio gyvenvietėje—Skaistgiryje pradėjo kilti nauji namai.

Dabar čia—net penkiolika gatvių. Į jas susikėlė daugiau kaip du šimtai kolūkiečių šeimų.

Gyvenvietė tvarkoma pagal šiuolaikinius landšafto architektūros reikalavimus. Vasarą ne tik gatvės, skverai, parkai, bet ir gamybiniai centrai skęsta gėlėse.

Kaimiečių patogumui—kultūros namai, vasaros estrada, kurią supa pačių sodintas parkas. Šalia jo—vaikų lopšelis-darželis, valgykla, poliklinika, buitės paslaugų paviljonas.

Buržuazinės santvarkos metais visame Skaistgirio valsčiuje nebu-

vo nė vieno hektaro nusaustos žemės. Dabar numeliuruota daugumas laukų. Didelius sėjomainų masyvus jungia beveik šimtas kilometrų kelių, kuriais mašinos rieda tarsi asfaltu.

Ne tik eiliniai darbininkai, bet ir daugumas specialistų "Pergalės" kolūkyje—vietiniai gyventojai. Vyriausioji ūkio zootechnikė I. Lingienė, veterinarijos gydytojas K. Nasvytis, mechaninių dirbtuvių vedėjas K. Karanauskas kolūkyje dirba daugiau kaip po dvidešimt metų, o statybininkai S. Bugys, J. Sukys ir J. Grebliuskas—nuo pat kolūkio susikūrimo.

Daugelio kolūkiečių vaikai taip pat pasirenka žemdirbio profesiją. Štai ilgametės kiaulių šėrėjos Barbaros ir jos vyro traktorininko Vyto Zalagonių dvi dukros ir sūnus, baigę specialias mokyklas, sugrįžo dirbti gimtinėn. Džiaugiasi ir darbo veteranai Mačiuliai, kad jų šeimos atžala Justinas su Šiaulių politechnikumo diplomu grįžo į ūkį dirbti inžinieriumi-statybininku. Sumaniam vaikiniui kolūkio valdyba patikėjo vadovauti statybininkų brigadai.

Gražiai gyvena skaitgiriečiai. Kaip plačiašakiai ažuolai, tvirtai įaugę gimtinės žemėje, nuoširdžiu kasdieniniu trūsiu turtina ir puošia savąją tėviškę.

D. Ručinskas

DVIRATUKAI PO VISĄ PASAULĮ

"Venta"—taip pavadintas naujas dviratukas, kurį pradėjo gaminti "Vairo" dviračių gamykla. Kaip ir populiarieji "Ereliukai" bei "Kregždutės", šis dviratukas taip pat skirtas paaugliams.

Dabar nuo dviračių gamyklos konvejerių kas minutę nuimami du dviratukai. Jais važinėjasi visų Tarybų Sąjungos respublikų vaikai. Siauliečių produkcija eksportuojama į Bulgariją, Kubą, Vokietijos Federatyvinę Respubliką, daugelį kitų pasaulio šalių.

NUGALĖJE RATNYČIOS APYLINKĖ

Varėnos rajone baigėsi konkursas, skirtas išaiškinti, kurios apylinkės gyventojai labiau myli meną, grožį, aktyviau dalyvauja meno saviveikloje.

Visose apylinkėse įvyko meno saviveiklos kolektyvų ataskaitiniai koncertai, liaudies meistrų kūrybos parodos, kiti kultūros renginiai.

Nugalėtojų prizas įteiktas Ratnyčios apylinkei.

TEMPERATŪROS LAIPSNIAI

Pas mus Amerikoje temperatūra laipsniuojama pagal F (Fahrenheit), kitur, beveik visame pasaulyje,—pagal C (Celcijų). Čia patiekiamė lentelę:

F	C
212	100
203	95
194	90
185	85
176	80
167	75
158	70
149	65
140	60
131	55
122	50
113	45
104	40
95	35
86	30
77	25
68	20
59	15
50	10
41	5
32	0
23	-5
14	-10
5	-15
0	-17.8
-4	-20
-13	-25
-22	-30
-31	-35
-40	-40

9

Trakų pilsis

IKURTUVĖS DRUSKININKŲ KURORTE

Dar vienas originalus pastatas papuošė augantį ir gražėjantį Druskininkų kurortą. Tai—naujasis "Pušyno" sanatorijos korpusas, pastatytas pagal individualų architektų A. ir R. Šilinskų projektą. Balkonėliais apjuostame apvaliame penkių aukštų pastate—dvivietės palatos su visais patogumais, gydytojų ir medicinos seserų kabinetai, poilsio kampeliai.

Naujame korpuse jau apsigyveno pirmieji pacientai. "Pušyno" sanatorija dabar vienu metu gali priimti daugiau kaip 400 pacientų.

"ALVITO DŪDA" Į KAIŠIADORIS

Trečią kartą pučiamųjų instrumentų muzikos entuziastus į Vilka-

Vilniaus, 1982 rugpjūčio 5

viškį sukviėtė jau tarprajoninė tapusi "Alvito dūdos" šventė. Įprasta, jog tą dieną orkestrantai žygiuoja miesto gatvėmis, varžosi kultūros namų salėje. O šventinis koncertas po atviru dangumi—pirmą kartą. Skambėjo jis naujai rekonstruotame Gegužės pirmosios skvere. Čia buvo įteiktas ir pereinamasis "Alvito dūdos" prizas. Jį, du kartus neiškeliavusį iš rajono, ši kartą išsivežė Kaišiadorių 1-osios vidurinės mokyklos muzikantai.

TAIKOS GYNIMO FONDUI

Puikiais darbo rezultatais, gražiais gaminiais ir meno saviveiklos mėgėjais Šiaulių rajone garsėja "Jiesios" eksperimentinės dailiosios keramikos gamyklos Kuršėnų cecho kolektyvas. Neseniai pusantro šimto cecho dirbančiųjų atėjo į savo darbo vietas poilsio dieną—tą dieną uždirtus 700 rublių jie paskyrė Taikos gynimo fondui.

Pasvalio sūrių gamykla yra viena stambiausių Pabaltijo tarybinėse respublikose. Įmonė garsėja ir skaniais sūriais, ir aukšta darbo kultūra. Čia pasimokyti atvažiuoja kitų pieno pramonės įmonių darbuotojai.

Nuotraukoje: Pasvalietis sūrių cecho vyr. meistras Daugirdas Merkys perteikia gamybos paslaptis Kalvarijos maisto pramonės technikumui auklėtinei, sūrių priežiūros meistrei Zitai Brazauskienei.

Detroit, Mich.

Jurgis ir Sophie Nausėdai su proanūku Bradley Lyben

Mirė Sophie Nausėda

Liepos 1 d. po sunkios ligos Beaumont-Troy ligoninėje mirė visiems gerai žinoma SOPHIE NAUSĖDA, sulaukus 87 m. amžiaus. Liepos 4 d. buvo pašarvota Charles Step (Stepanausko) laidotuvių namuose ir palaidota liepos 6 d. Woodlawn kapinėse prie savo mirusio vyro George Nausėda.

Velionė paliko dideliame nuliūdimė dukrą Albena Lyben, sūnų Andrew Nausėda, žentą Ray Lyben, marčią Sally Nausėda, du anūkus Erik ir Gary Lyben, tris anūkes Chris, Kim ir Lori Nausėda, du proanūkus Rebecca ir Bradley Lyben ir daug kitų giminių čia Amerikoje ir Tar. Lietuvoj bei daug artimų ir mylimų draugų ir pažįstamų.

Sophie Nausėda gimė Sophie Kaspariūtė 1894 m. rugsėjo 4 d. Nevarėnų kaime prie Telšių, Lietuvoj ir buvo viena iš devynių vaikų. Atvažiavo į Ameriką pas savo dvi sesutes Čikagoje. Vieną kartą su giminėmis aplankė Detroitą ir susitiko George Nausėdą, su kuriuo už trijų savaičių apšvedė 1916 m. rugsėjo 10 d. Po vestuvių visą laiką gyveno Detroito. Velionė su savo mylimu vyru skaitė ir rėmė laikraščius "Laisvė" ir "Vilni" priklausė prie LDS 21 kp., ALDLLD 52 kp. ir prie Detroito Moterų Pažangos Klubu. Detroito visą laiką buvo aktyvūs ir visuomet dirbdavo visuose organizacijų rengimuose, susirinkimuose ir koncertuose. George Nausėda visuomet būdavo parengimų "gaspadorius", o velionė Sophie Nausėda dirbo parengimų-susirinkimų virtuvėse. Abiejų gyvenimas buvo aktyvus, ir juos visi lietuviai pažino. Todel, kai ji buvo pašarvota Stepanausko laidotuvių namuose, jos gražus baltas karstas skendo gėlese, ir ją aplankė labai daug žmonių.

Kai mirė jos mylimas vyras George Nausėda sulaukęs 87 metų, 1979 m. kovo 21 d., velionės gyvenimas labai pasikeitė. Jai buvo

labai liūdna be savo mylimiausio, ir jos sveikata pradėjo silpnėti. Pagaliau ir ji mirė, sulaukus 87 metų. Liepos 6 d. į laidotuvių namus prisirinko nepaprastai daug žmonių. Dešimtą valanda ryte prie karsto pasirodė LDS prezidentas Servit Gugas, kuris anglų ir lietuvių kalba gražiai pasakė ilgą prkalbą apie velionės gyvenimą. Woodlawn kapinių koplyčioje Servit Gugas galutinai atsisveikino su velione visų susirinkusių vardu. Užbaigus, visi dalyviai buvo pakviesti pietų į Detroito Lietuvių Klubą, kur buvo patiekti skanūs pietūs, prirengti "catering" įstaiogos. Prie baro patarnavo John Smith ir Tony Vasaris, klubo valdybos nariai.

Grabnešiai buvo anūakai Gary ir Erik Lyben, ir keturi sūnėnai: Paul Kachin iš Floridos, Peter Nausėda, Edward Nausėda ir William Stangis. Laidotuvėse taipgi dalyvavo velionės giminaitė Bernice Pauldon iš Čikagos.

Tai taip užsibaigė mylimos Sophie Nausėdienės gyvenimas ir mūsų visų atsisveikinimas su ja. Lai jai būna lengva žemelė Woodlawn kapinėse, o mes likusieji reikiame didelę užuojautą jos šeimai ir giminėms. Žinokite, kad ir mes liūdimė su jumis.

Stefanija

RETI SVEČIAI IŠ BALTIMORE, MD.

Liepos 13 d. su reikalais paskambinau į "Vilnies" raštinę. Nellie sako, kad tik ką rengiamės tau paskalbinti. Tai pasakius, pakvietė prie telefono viešnią Mildred De Vos (buvusią Friburg). Pastaroji pasakė, kad už dešimties minučių apsilankys pas mus.

Už valandos sulaukėme svečius Mildred ir Augustą (Gusst) De Vos. Labai buvo smagu su jais pasikalbėti ir pasidalinti mintimis. Mildred sako, kad juodu su vyru apvažinėjo veik pusę Europos ir Azijos bei kitų šalių. Tarybų Sąjungoje buvę net 4 kartus. Jie sakė, kad prieš atvykstant pas mus,

Iš Vakarų Vokietijos

GIMNAZIJA

Susidarius galimybėm po karo dypukams išvykti į Ameriką, Kanadą, Australiją bei kitus kraštus, pradėjo lageriuose nykti lietuviškos mokyklos. Kai kurie veikėjai tada nutarė pirkti netoli Heidelbergo Hiuttenfeldo kaimelyje Rothschildo džiaugsmo ir medžioklių pilį ir ten perkelti lietuviškas visas dar likusias mokyklas. Tai įvyko 1935 metais.

Metai bėgo, visa eilė mokinių, mokytojų arba tokių, kurie save tokiais laikė, perėjo gimnazijos slenkstį. Būta labai daug gražių, bet ir visa eilė vargingų dienų, kurių aš jokiam šiandien gimusiam vaikui nelinkėčiau.

Cia galėjai ir gali akivaizdžiai stebėti, kaip gyvenimą klosto žmogus, kuris vienokiu ar kitokiu keliu prarado savo gimtinę ir savo gyvenimo šaknis dar šiame krašte neįleido ar nenori įleisti. Tas gerai matosi mokytojų ir vyresnių mokinių sąstate. Be to ten atvyksta ir pirmos generacijos vaikai, kurie namie tas visas tėvų problemas mato, pergyvena.

Aišku tie laikai daug ką dar su gimnazija riša. Ką tik man pasakojo viena buvusi mokinė. Prieš keletą savaičių ji į gimnazijos parką nusivedė savo sūnų ir jam rodė tas vietas, kur ji bulves kepė...

Todėl mus sukrėtė žinia, kad norima parduoti ar jau yra parduota gimnazijos pilis ir dalis to gražaus natūralaus parko. Jau kur-savo suma: 1,8 milijonai markių ir pirkėjas Hesseno valstijoje. Pasi-skambinau. Buvo paneigtas tas faktas, bet buvo man pasiūlyta, jeigu nori, gali pirkti. Mat jie ieško pirkėjo ir už tuos pinigų norima pasistatyti berniukų bendrabutį šalia mergaičių jau esamo.

Trumpareigiškai pažiūrėjus, viskas tvarkoj. Bet taip nėra. Pilis ir parkas priklauso Vokietijos lietuvių bendruomenei. Naujai prieš keletą metų pastatytas mokyklos pastatas, butai tarnautojams ir mergaičių bendrabutis buvo finansuojami sąlyginėm hipotekom to, kol gimnazija veiks. Aišku, yra

buvo sustoję pas drg. M. Marquardt. Ją rado besiruošiančią vykti pas gydytoją.

Mano Mikas pirmą kartą turėjo progos sutikti Gust De Vos. Jis sako, kad jam svečias patiko.

Mildred sakė, kad ji retkarčiais sutinkanti Miami, Fla., Juozą Pocių (buvusį "Vilnies" namo užveizdą). Jis dar gerai atrodo. Mildred į Čikagą atvykvo liepos 10 d. Apsistojo pas Jessie ir Frank Vesely. Čikagą žadėjo palikti liepos 14 d. Iš mūsų dar vyks pas Onutę Peters (Petrutiene). Taipgi tikisi aplankyti ir daugiau savo senų pažįstamų bei idėjos draugų.

Svečiai sakė, kad "Vilnies" įstai-goje jautė širdyje nerimą, nes jau nerado daugelio draugų, su kuriais teko įstai-goje dirbti ir rūpintis, kad "Vilnis" ilgai gyvuotų ir teiktų žinias darbo žmonėms. Tuo laiku laikraštis buvo dienraštis, o dabar vos teišėna 2 kartus per mėnesį. Tačiau svarbu ir malonu, kad jis vis tik dar išėina. Mildred sakė, įtekusi laikraščio paramai \$10.

Smagu buvo prisiminti praeitis, kai dirbome kartu.

Tiesa, viešnia sakė, kad ji pastaruoju laiku daug dirba tarp amerikiečių moterų ir bendrai Amerikos pažangiose organizacijose.

Linkiu jiems sėkmės jų darbuose.

Julija M.

mažai vilties, kad iš tų namų ir tų lietuvių idėjų aukų mažai ar nieko lietuviams nebeliks, kai gimnazija bus likviduojama. Ši problema primena Amerikos lietuvių katalikų parapijų likimą. Kai tos parapijos likviduojamos, lietuviams lieka tik špyga. Nereikia dyvintis, kad panašia kryptimi einama ir su gimnazija. Faktiškai gimnaziją valdo irgi sutanuoti. Jau ilgus metus kunigas Alfonsas Bernatonis yra jos kuratoriaus pirmininkas ir turi su savo patikėtinių daugumą. Pagalvoji žmogus, gal čia kokia lietuviško dvasiško išėivijoj tragedija. Žmonės vis šneka ir pinigų renka dėl lietuviybės, o kas išėina...

Kitas faktas kelia irgi susirūpinimą. Šių metų pabaigoj berods trečdalis mokinių (20 nuo 60) aplėido gimnaziją. O naujų vaikų nesimato...

KUNIGAI

Lietuvių katalikų spaudoje vis skundžiamasi, kad niekas nenori mokytis katalikų kunigo profesijos. Lietuviškas jaunimas išėivijoj yra tam abejingas. Sąlygos tam yra geros, Romoje turima net lietuviška katalikiška pusseminarija.

Iš kitos pusės skundžiamasi, kad senieji kunigai išmiršta, ir jiems lietuviško pakaitalo nėra. Bet pamirštama, kad vienas kitas dar pasitaikantis jaunas lietuvis kunigas stumiamas iš lietuviškos veiklos. Iš Vokietijos kilęs salesietis kunigas Hermanas Sulcas, kurį laiką dirbęs Vasario 16 gimnazijoje, turi dirbti Musha parapijoje netoli Kilgali Ruandoje, Afrikoje. Senukai pyko, kai Sulcas dirbo tarp lietuvių Brazilijoje ir eidavo kalėdoti. Žmonos paslėpdavo nuo jo dukras, o vyrai žmonas...

Sias "spragas" užpldyti bus tikriausia sunku, nes visuomet truks "šventų" kunigų.

BARANIKAS

Kai "Laisvėje" užtinku Rudolfo Baraniko pavardę, tai jo straipsnius bei pastabas "Krisluose" persiskaitau iki galo. Mane imponuoja šis asmeniškai nepažįstamas žmogus savo apsiskaitymu ir tiksliais ivykių interpretavimu.

LAIKRAŠČIAI

Laikraščių ir žurnalų stendai pilni leidinių. Manai, kad čia gali rasti daugybę nuomonių. Bet taip nėra. Visi Vokietijos laikraščiai yra šiek tiek panašūs. Visi daugiau ar mažiau pakrypę į dešinę. Visi savo žinias pasiima iš standartinių spaudos agentūrų dpa, ap ir t. t. Su laikraščiais norima pinigų padaryti, jie turi būti patrauklūs reklaminiams. Panaši padėtis yra ir su žurnalais, ypač tais, kurie yra plačiai skaitomi.

Paskutiniu laiku atsirado visa eilė kitokių laikraščių bei žurnalų. Tai alternatyva didžiajai spaudai. Ten randasi temos, kurios išmetamos iš didžiųjų laikraščių redakcijų. Pav. visai neblogai vystosi reikalai su dienraščiu "Die Tageszeitung". Frankfurte mes turime net du žurnalus, kurie daugiau ar mažiau paplitę, tai "Andere Zeitung" ir "Pflasterstrand".

Vokietijos komunistai turi savo dienraštį "Unsere Zeit" su 30,000 egzemplioriais. Jų savaitinis priedas spausdinamas dvigubu tiražu. Be tas 8 puslapių laikraštis jau vien dėl vietos stokos negali reaguoti į visus klausimus.

Romas Šileris

Vilnis, 1982 rugpjūčio 5

Atviras laiškas "Vilnies" redakcijai

Gerb. draugai:

Man mėgiamiausiais laikraščiais yra "Vilnis" ir ateinantis iš Lietuvos "Gimnasis kraštas", taipgi gatau ir "Laisvę". Mano senukai šeiminkai, atvykę Amerikon tuoj po Pirmojo pasaulinio karo, nepaiso, kad aš skaitau pažangią spaudą, kad neinu į bažnyčią ir esu pažangus. Svarbiausia jiems yra, kad punktualiai mokėčiau nuomą už kambarį.

Greta mano šeiminkų mūrinuko, tokiam pat mūrinike gyvena dipukų pora. Žmonės bevaikai, ramūs, sukalbami. Jinai dirba mieste didžiajame banke naktimis dženitorka. Jis, matyt, turi gerą darbą. Žmogus apsiskaitęs, inteligentiškas, į "laisvinimą" žiūri per pirštus. Tačiau "Drauge", kurį jis man duoda pasiskaityti, dažnai linksniuojamas jo vardas, kaip vieno iš žymesnių darbuotojų.

Su šiais žmonėmis į artimesnę pažintį suėjau per mano šeiminkų penkiadesimt metų vedybinio gyvenimo sukakties minėjimą, kuris vyko namuose. Be keliolikos mano šeiminkų giminių ir draugų, į minėjimą buvo pakviesti ir tie kaimynai dipukai. Man prie stalo teko sėdėti greta to dipuko, už jo, šale jo sėdėjo jo žmona, prieš pora metų lankiusi Lietuvoje. Kadangi ir aš lankiausi Lietuvoje, šnektos buvo be galo. Iš visko davėsi suprasti, jog jie nepaiso, kad aš esu pažangus ir skaitau "Vilni". Ypač jie darėsi atviresni, kad aš ją užjaučiau dėl jos turėtų nemalonumų su kai kuriais dipukais, kai ji grįžo iš Lietuvos.

— Pasiutėliai, vyrą netgi norėjo išmesti iš Bendruomenės,—ji skundėsi man ir pasakojo, kaip nuėjus į vasario 16 minėjimą dipukė ją pirštais badė, o darbovietėje skundė bosui, kad buvo nuvykusi į Lietuvą.

— Ech, užmiršk,—vyras ją tildė,—buvo, praėjo ir baigta. Kokia nauda dėl to karščiūotis.

Kai pavalgėm, sudainavom šeiminkams "Ilgiausių metų" ir pradėjom kilti nuo stalo, dipuką nusivedžiau į savo kambarį, kad ramiau pasišnekėjęs. Kambaryje ant kamodės buvo, kaip paprastai pas mane esti, po keletą egzempliorių ir "Vilnies", ir "Laisvės", "Gimtojo krašto", knygu. Jis tuoj, kaip mat, ėmė vartyti "mano" spaudą.

— Įdomu,—interesavosi laikraščiais,—žinau šiuos laikraščius seniai, bet nesu čiupinėjęs,—pasakojo man neatitraukdamas akių nuo laikraščių.

— Jeigu įdomaujatės, galite pasiimti,—pasiūliau.

Jis mielai visą bundulį susisuko išsinešti.

Praėjo pora savaitių, nei iš šio, nei iš to vieną vakarą dipukas atėjo pas mano šeiminkus pavakaroti prie televizoriaus. Išėidamas, mano nuostabai, tykiai paklausė:

— Gal jau atėjo naujų laikraščių? Vėl jam visus atidaviau.

Ir taip prasidėjo jo lankymasis pas mus, ko anksčiau nebūdavo. Kadangi žinodavau, kad jis ateina laikraščių, būdavo nieko nesakęs ir surenku jam visus. O jis man "Draugą".

Kai pasidarėm dar labiau pažįstami, kartą paklausiau:

— Ar negausi į kailį nuo reorgų, kad skaitai šiuos laikraščius?

— Niekam nematant perskaitau ir sunaikinu,—nesijaudindamas pasiaiškino, lyg kitaip negali būti.

Vilnis, 1982 rugpjūčio 5

Nieko aš jam nesakiau, bet man pasidarė keista. Tariamų demokratiškosios laisvių šalyje žmogus legaliai išėinančią spaudą turi skaityti pasišlėpęs ir perskaitęs naikinti. Ar ne paradoksas?

Po kiek laiko pastebėjęs "Drauge" korespondencijoje iš mūsų miesto, kad jis "laisvinimui" aukojo dešimt dolerių ir vėl paklausiau:

— Kaip manai, ar jūs "laisvintojai" Lietuvą išlaisvinsite?

— Ech,—jis pamojo ranka,—kaip žmogus be veidrodžio nemato savo ausų, taip mes matysime išlaisvintą nuo komunistų Lietuvą.

— Tai kokiems biesams mėtyti dešimkes tam "laisvinimui"?

— Žinote ką, ponas,—kaip visomet, taip ir dabar jis mane pavadinu ponu,—viesulinio vėjo pagauti nuo žemės lapai sukasi ore ir sukasi labai nenoriai, taip ir mes, dauguma dipukų, pagauti antitarybinio sukūrio turime suktis, bet sukamės taip nenoriai, kaip tie viesulinio vėjo pagauti lapai.

— Vadinasi, kaip netikintis dievu, kunigas, jeigu nori turėti gerą ir ramų gyvenimą, turi nešioti atbulą kalnierių.

— Labai teisingai pasakėte, ponas,—žmogus net pralinksmėjo, kad supratau jį.

O aš sau pagalvojau: esi pamokytas, apsiskaitęs, galvojantis, o ne skystaprotis kaip reorgas, bet esi kaip smilga, kur vėjas pučia, ten linksti.

Tačiau tokia mano pažiūra į jį netrukdo man būti su juo geru pažįstamu. Dalijamės laikraščiais, pasišnekame apie Lietuvą. Ir dėl Lietuvos nesiginčijame. Jis su mano pažiūromis Lietuvos atžvilgiu beveik visiškai sutinka.

Aš manau, tokie dipukai, nors mūsų pažangiečių šalinasi, reikia laikyti dorais žmonėmis. O kad jie padaryti iš minkštos košės, nereikia paisyti. Ateis laikais, medžiaga, iš kokios jie padaryti, sutirštės.

Skaitytojas

NAUJAI IŠRINKTI LDS CENTRO PAREIGUNAI

LDS organas "Tiesa" liepos mėnesio laidoje skelbia naujai išrinktą valdybą ir visus pareigūnus. Sakoma, kad balsavimuose dalyvavo 23 kuopų nariai. Išrinkti:

Prezidentas—Servit Gugas
Viceprezidentas—Helen N. Esker
Antras viceprezid. — Elizabeth Dominic
Sekretorė—Amelia Yuskovic
Izdininkė—Anne Yakštis
Gdytojas kvotėjas — John A. Geralt, M. D.
Iždo globėjai — Ruth Bell, Paul Venta, William Malin.

Visi naujai išrinktieji LDS nariai gerai pažįstami iš jų pirmesnės veiklos.

Arčiau susipažinti su LDS aktyvu patartina dalyvauti būsimame LDS 25-tame seime, kuris vyks Čikagoje rugpjūčio 22-21 dienomis, Holiday Inn, Ford City, 7353 S.

Cicero Ave. Jei nesate išrinkti delegatais, dalyvaukite kaip svečiai, o ypatingai rugpjūčio 21 dieną, 6:30 val. vakare bankete. Bilieto kaina \$12.50. Tačiau reikia įsigyti iš anksto, nes to reikalauja banketo rengėjai.

Reikia tikėtis, kad Čikagos pažangūs lietuviai gausiai dalyvaus bankete. J. M. nė

DĒKUI

Aš niekuomet negalėsiu užmiršti visų Draugų-ių užuojautos kortelių, laiškų, gyvo žodžio telefonu ir telegramų nuo Lietuvos TSR Ministrų Tarybos narių ir kitų.

Sie užuojautos žodžiai labai pagelbsti man pergyventi didžiausią smūgį mano gyvenime, kuomet netekau savo mylimo gyvenimo draugo Juozo.

KSAVERA KAROSIENĖ

DRAUGAI RUSAI VĖL TURĖS SVEČIŲ

Čikagos pažangieji rusai ir vėl turės svečių iš savo senosios gimtinės. Atvyksta vėl keli artistai, vienas jų, rodos, net iš Maskvos Didžiojo teatro. Kultūriniame rusų centre, 2757 W. Le Moyne, rugpjūčio 7 d. duos koncertus. Kaip paprastai, pradžia bus 1 val. po pietų. Po koncerto apatinėje salėje bus galima gauti užkandžių ir pasivaistinti prie bufeto.

Praeitą kartą artistų iš Ukrainos sostinės Kievo koncerte Čikagos pažangieji lietuviai buvo atstovauti net penkiolikos žmonių. Šio koncerto rengėjai irgi laukia gausios lietuvių atstovybės. Kviečia visus savo draugus lietuvius atsilankyti.

2757 W. Le Moyne randasi visiškai prie California Ave. Galima nuvažiuoti California bei North Ave. autobusais. X.

E. KLASTAUSKIENĖ GRĮŽO Į NAMUS

Nuoširdžioji pažangietė drg. Emilija Klastauskienė buvo išvykusi pasisvečiuoti pas dukrą Juliją ir jos šeimą. Ji ten svečiavosi virš poros mėnesių. Liepos 12 d. ji grįžo namo 3130 So. Lowe Ave. Sako, kad labai gražiai praleido laiką pas dukrą ir jos šeimą, bet išsilgo savo namų.

Linkiu Emilijai geros sveikatos. Vilniėtė

PIONIERIŠKA DARBO VASARA

Siemet vasarą Švenčionių rajono moksleiviai pasklido po stovyklas. Rajone veikia aštuonios darbo ir poilsio stovyklos bei viena stovykla, sudaryta iš Švenčionių vidurinės kaimo profesinės technikos mokyklos moksleivių, keturiolika gamybinių brigadų, šešios mokyklos girininkijos, dešimt darbo būrių ir šešios remonto brigados. Šitaip dirba ir ilsisi 1,860 septintųjų-dešimtajų klasių moksleivių.

PIRKĖJŲ PATOGUMUI

Įdiegus savitarną, pertvarkius prekybos salių išplanavimą, reklamą, pasikeitė Naujosios Akmenės miesto universalinė, maisto produktų, daržovių, radijo prekių parduotuvės.

Kompleksinės racionalizacijos pagrindais šiuo metu pertvarkyta 21 rajono parduotuvė.

DĒKUI

Pagerbė tėvo atminimą ir parėmė laikraštį

"Vilnies" skaitytojai informuoti apie staigią drg. Juozo Karoso mirtį. Jo žmona Ksavera, gerbdama jo kilnų atminimą, į teikė "Vilniai" ir "Laisvei" po \$500 paramos. Tuom ji įrodė, kad velionis Juozas aukštai vertino pažangią spaudą, kaip ir pati Ksavera. Karosų dukra Eugenija ir jos vyras Eugenijus Stanley bei jų šeima irgi aukštai įvertina pažangią spaudą, kaip ir jų tėveliai. Jie prisuntė laikraščiu "Vilnis" \$80, išreikšdami liūdesį dėl netikėtos mirties mylimo tėvo, uošvio ir senelio.

Po laišku pasirašė dukterė, žentas ir jų sunus Ronald, Gordon ir jų šeimos.

Sis faktas rodo, kad Karosai sugebėjo savo atžalyną ne tik išmoksinti, bet ir įkvėpti tą idėją, dėl kurios jie visą savo gyvenimą dirbo, sielojosi bei troško įgyvendinti.

Gaila, kad Juozas apleido mus, bet kartu reikia jam ir jo žmonai Ksaverai padėkoti už rūpestingą savo atžalyno išauklėjimą.

Vyšnutė

LDS 139 kp. išrinko delegatus

Pastaruoju laiku daugelis LDS kuopų skundžiasi, kad nelaiko kas mėnesį susirinkimų. Prie tokių galima priskaityti ir mūsų LDS 139 kuopą. Pagrindinė priežastis tai, kad daugelis narių gyvena toliau nuo Čikagos ir į susirinkimus nelengva atvykti. Kaip žinia, ši kuopa suorganizuota ir daugelį metų gyveno Roselando kolonijoje. Kuomet veik visi kuopos nariai tą koloniją apleido ir išsikirstė po plačią Čikagos apylinkę, tai daugumas jų prisunečia duokles ir viskas.

Nežiūrint to, birželio mėnesį sušauktas pasitarimas ir išrinkti delegatai į būsiantį LDS 25 LDS seimą. Delegatėmis išrinkta Julija Urmonienė ir Virginia Wrobel. Pasitikime, kad jos dalyvaus seime ir po to sušauks susirinkimą, kuriame duos seimo raportą.

Minėtos delegatės yra kuopos valdybos narės. Jų dėka kuopa gyvuoja dabar ir nuo jų priklauso kuopos ateitis.

LDS 139 KP. NARĖ

DETROIT, MICHIGAN

MIRUS

Sophie Nauseda

Reiškiame gilią nuoširdžią užuojautą dukrai Albena Lyben ir žentui Raymond Lyben, sūnui Andrew Nausėda ir mairčiai Sally Nausėda, anūkams Erik ir Gary Lyben, anūkėms Chris, Kim ir Lori Nausėda, proanūkams Rebecca ir Bradley Lyben, visiems giminėms JAV ir Tar. Lietuvoje bei idėjos draugams. Žinokite, kad ir mes kartu liūdimė netekę mylimos draugės.

DETROITO MOTERŲ PAŽANGOS KLUBAS

Laikas pagalvoti apie LDS 2-ros apskrities konferencija

Tiesa, kad prieš mus stovi didžiausias rūpestis—LDS 25-tas seimas. Bet turime nepamiršti, kad LDS 2-ros apskrities reikalai irgi nėra antraeilis klausimas. Seimas praves svarbių tarimų, o kuopos ir apskričių komitetai turės juos įvykdyti. Kadangi mūsų laikraštis teišina du kartu per mėnesį, tai laiko nedaug liko, o kas irgi svarbu, tai kad kuopos nelaiko kas mėnesį susirinkimų. Tad norime iš anksto prašyti kuopų, kad išrinktų delegatus į LDS 2-ros apskrities konferenciją, kuri įvyks spalio 24 d. 10 val. ryto "Vilnius" salėje. Padarykime ją visapusiškai sėkmingą.

Koresp. J. M-nė

Prieš 15 metų mirė M. Zlatkienė

Yra sakoma, kad laikas greičiau lekia, negu sparnuotas aras. Čia noriu pakalbėti apie milą pažangietę, kuri iš gyvųjų tarpo prasišalino prieš 15 metų—Marijoną ZLATKIENĘ. Jos jautrioji širdis sustojo plakusi 1967 m. liepos 26 d. Miami Beach, Fla.

Velionė anksčiau gyveno Čikagoje Marquette Parko apylinkėje. Ji pavyzdinčiai veikė tarp pažangių lietuvių ir užėmė organizacijose atsakingas pareigas. Ji mokėjo draugiškai sugyventi su organizacijų nariais ir kaimynais. Jai išvykus į Floridą pas sūnų ir jo šeimą, čikagiečiai jautė nemažą nuostolį.

Kadangi ji palaidota Čikagos apylinkėje, Lietuvių Tautinėse kapinėse, tai jos draugai dažnai aplanko jos kapą ir prisimena Jos gražius darbus ir pavyzdinę gyvenimą. Lai jai bus amžina ramybė.

Vilniete

MIRĖ IR PALAIDOTAS ALBERTAS PAVILIONIS

Čikagiečius pasiekė skaudi žinia, kad liepos 4 d. mirė Albertas Pavilionis, sulaukęs 60 metų amžiaus. Velionis buvo gimęs ir augęs Čikagoje, Bridgeporto apylinkėje. Pastaruoju laiku gyveno pas sesutę ir švogeri Aldona ir Frank Olson, Libertyville, Ill.

Velionis Albertas buvo labai lėto būdo ir mažai kur dalyvavo. Buvo Antro pasaulinio karo karys. Dalyvavo mūšiuose su japonais. Čikagoje priklausė prie LDS ir veikė jaunimo tarpe.

Velionis jau ilgokas laikas kai nesijautė, bet visuomet atsakydavo, kad viskas su juo tvarkoje. Tik pastaruoju laiku taip ėmė nesijauti, kad buvo sesers ir švogerio nuvežtas į ligoninę, kur nustatyta, kad ji kankina auglys smegenyse. Nuo ko ir mirė.

Velionis buvo pašarvotas Burnet-Dane koplyčioje, Libertyville, Ill. Liepos 7 d. buvo atlydėtas į Lietuvių tautines kapines ir palaidotas šalia pirmiau palaidotų motinos, tėvo ir broliuko. Laidotuvis dalyvavo gražus būrys jo ir jo sesutės Aldonos Olson draugu.

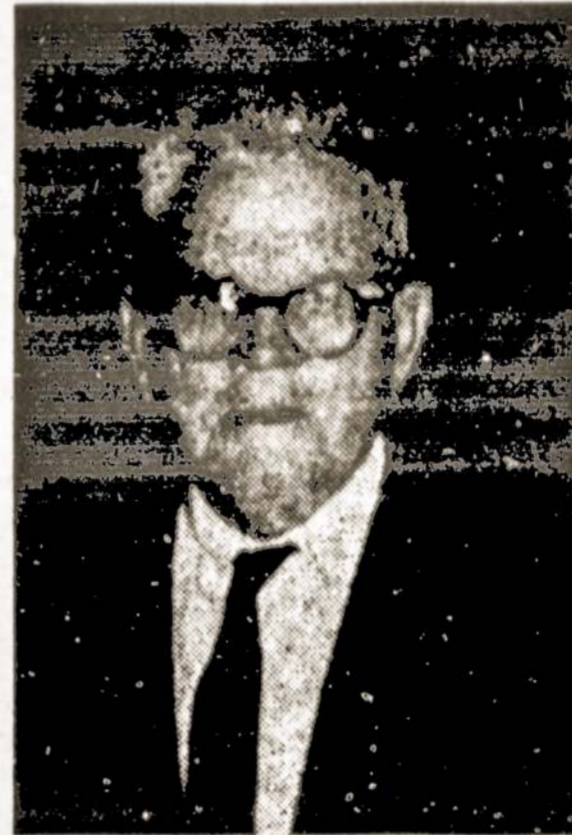
Pasibaigus laidotuvių apeigoms, visi dalyviai buvo pakviesti pietums į puikų Paradise restoraną. Taip buvo atidėkta dalyviams už suteiktas paslaugas laidojant mylimą broli, švogeri ir dėdę Albertą Pavilionį.

Lai jo gražus gyvenimas bus neužmirštas artimųjų ir draugų, prisimenant, kad jis kovojo ir daug pergyveno karo laukuose prieš tuolaikinį mūsų šalies priešą Japoniją.

Jo liūdinčiai sesutei Algonai Olson, švogeriui Frank ir jų sūnums Thome ir Jamie reiškiau gilią užuojautą.

Idėjos Draugė J. M.

Prieš penkis metus mirė Kazimieras Šileikis

KAZIMIERAS ŠILEIKIS

Uolus ir rūpestingas pažangių organizacijų narys drg. Kazimieras Šileikis atsiskyrė iš gyvųjų tarpo 1977 m. liepos 24 d. Nors jau praslino 5 metai, bet jo gražūs darbai pažangos labui su juo dirbusių pasiliko neužmiršti.

K. Šileikis daug darbo ir rūpesčio idėjo Dailės ir Dramos (Mildos) klubam. Jis stengėsi kuo ilgiau išlaikyti Mildos pastatą. Jis, kaip ir velionis Justas Misevičius, Povilas Dauderis, Jurgis Montvilas ir daugelis kitų, daug dirbo prie Mildos išlaikymo.

Be Mildos K. Šileikis rūpinosi "Vilnius" reikalais bei kitomis pažangiomis organizacijomis, ypač LLD 19 kp. Velionio asmenyje pažangus judėjimas neteko rūpestingo ir atsidasusio veikėjo, kuris dar daug žadėjo ir galėjo atlikti, jei per ankstyva mirtis nebūtų išplėsi iš gyvųjų tarpo. Jo liūdi ne tik jo mylima žmona Ona, brolis ir sesuo Lietuvoje, bet ir visas pažangus judėjimas.

Lai jam bus amžina ramybė, o mes prisiminsime jo gražius darbus ir gerbsime jo kilnų atminimą.

Julija M.

Mirė LDS nariai

LDS organas "Tiesa" skelbia, kad nuo gegužės 26 d. iki birželio 28 d. mirė šie LDS nariai: Josephine Vilčinskas, 88 m. a., Cleveland, Ohio; Jonas Kalas, 89 m. a., Cleveland, Ohio; Jonas Malvidas, 91 m. a., Lawrence, Ma.; Petronelė Gasparienė, 88 m. a. Grand Rapids, Mich.; Vincas Karlonas, 91 m. a., Ozone Park, N. Y.; Theodore Morris, 66 m. a. Oakville, Ct.; Ona Ziobienė, 85 m. a., Shenandoah, Pa.; Petras Pareskis, 89 m. a., Baltimore, Md.; Tessie Sholūnas, 88 m. a., New Haven, Ct.; Antanas Mason, 80 m. a., Hialeah, Fla.

Mirė lietuviai

Birželio 29 d. mirė Stanley W. Gudaitis, sulaukęs 70 metų, gimęs Illinois valstijoje. Gyveno Tinley Park, Ill.

Liepos 5 d. mirė Petras Marčiukaitis, sulaukęs 64 metų, gimęs Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Liepos 5 d. mirė Grasilda Lukas, sulaukusi brandaus amžiaus, gimusi Lietuvoje, Panevėžio apskr. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Liepos 9 d. mirė Kazimieras Fedorovics, sulaukęs 83 metų, gimęs Latvijoje. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Liepos 12 d. mirė Anna J. Kažragis-Juciūtė, sulaukusi 96 metų, gimusi Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 77 metus.

Liepos 13 d. mirė Pranciška Juškienė-Pranašytė, sulaukusi senatvės, gimusi Lietuvoje, Šiaulių apskr., Joniškėje. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Liepos 13 d. mirė Josephine Mankus, sulaukusi senatvės, gimusi Lietuvoje, Jurbarke.

Liepos 14 d. mirė Petras Šakinskas, sulaukęs 78 metų, gimęs Lietuvoje, Šiaulių apskr., Žagarės valsč. Amerikoje išgyveno 36 metus.

DETROIT, MICHIGAN

MIRUS

Sophie Nausėda

Reiškiame gilią nuoširdžią užuojautą dukrai Albena Lyben ir žentui Raymond Lyben, sūnui Andrew Nausėda ir marčiai Sally Nausėda, anūkams Erik ir Gary Lyben, anūkėms Chris, Kim ir Lori Nausėda, proanūkams Rebecca ir Bradley Lyben, visiems giminėms JAV ir Tar. Lietuvoje bei idėjos draugams. Žinokite, kad ir mes kartu liūdime netekę mylimos draugės.

ANNA DAUKUS, LILLIAN GUGAS,
ALBENA ir ALBERT LITVIN

Liūdna penkiolika metų MIRTIES SUKAKTIS

Mūsų mylima motina MARIJONA ZLATKIENĖ mirė 1967 m. liepos 26 d. Palaidota Lietuvių Tautinėse kapinėse, prie savo vyro Juozapo Zlatkaus.

Tai skaudžiausias ir liūdniausias įvykis mūsų gyvenime. Draugus ir bičiulius gyvendamas gali įsigyti, bet visame pasaulyje jau nerbsite kitos Motinos.

Gili ir tikra meilė Mamytei pasiliks mūsų širdyse visiems laikams.

Sūnus ZIGMONTAS BALTUŠIS
ir marti VIVIAN

DETROIT, MICHIGAN

Sophie Nausėda

Mirė 1982 m. liepos 1 d.

Reiškiame gilią nuoširdžią užuojautą dukrai Albena Lyben ir žentui Raymond Lyben, sūnui Andrew Nausėda ir marčiai Sally Nausėda, anūkams Erik ir Gary Lyben, anūkėms Chris, Kim ir Lori Nausėda, proanūkams Rebecca ir Bradley Lyben, visiems giminėms JAV ir Tar. Lietuvoje bei idėjos draugams. Žinokite, kad ir mes kartu liūdime netekę mylimos draugės.

Estelle ir John Smith

Anna Kairaitis

Alice Sharka

Lillian Gugas

Ruth ir Servit Gugas

Pat ir Mike Stumskas

Johanna Jakštys

Frances Simkunas

Amelia Daškus

Kathy ir Edward Stackwell

John Roge

Helen Matton

Anna Dočkus

Antonette ir Kestutis Garelis

Eva Yuodaitis

Aldona ir Vytout Petrul

Sophie ir Frank Nakas

Minnie ir Chuck Tvaska

Ann ir Eddie Balchūnas

Juliana Downey

Emma ir Alfons Rye

Josephine ir Alphonse Urbon

Teofle Masiénė

Mildred ir Tony Vasaris

Anna Daukus

George Janonis

Albena ir Albert Litvin

Alice ir Albert Stacey

Josephine ir Bill Milus

Anna Petrauskas

Ruth ir John Merrick

Paul Lopenis

Petronella Stackwell

Barbara Klimas

Matila Rudzevičienė

Louis Turzak

Bertha ir Tony Rye

Mary Bacevich

Frank Yshomis

Ruby Jeske

Isabel ir Al Brazas

Ann ir Stanley Tvaska

Millie Matul

Alda Liminsky

Judy Rye

Stephanie Masis